

NIEUWE HORIZONTEN

Ontdekkingen die het landschap
van het innerlijke leven
veranderen.

LUCAS BUCH

LUCAS BUCH

NIEUWE HORIZONTEN

TEKSTEN GENOMEN VAN

OPUS DEI NEDERLAND

JANUARI 2022

INHOUDSOPGAVE

DEEL 1	1
Dat eerste gebed - van een kind van God	1
Abba Pater!	3
Wie is God voor mij?	5
De vertrouwensvolle hoop van Gods kinderen	8
Het versterken van ons "gevoel van goddelijk kindschap"	10
Terugkeren naar het huis van de Vader.....	11
Bezig zijn met lief te hebben	13
DEEL 2	15
Jezus is mijn beste Vriend	15
"Een andere horizon"	16
Een weg die iedereen kan gaan	18
De verslagen van de vriendschappen van onze Heer	20
Onze Heer wacht op ons in het tabernakel	23
Christus is aanwezig in wie ons omringen	25
DEEL 3	27
Uit de wond van de rechterhand.....	27
"De heilige wond in de rechterhand van onze Heer"	29

Verdedigd door Liefde	32
De weg van het medeleven	34
DEEL 4	36
Spreek niet: luister naar Hem	37
Het ontdekken van de Parakleet.....	38
Het aanvaarden van de gave Gods.....	40
“Koester een liefhebbende, volgzame conversatie met de Heilige Geest”	42
Leren om zijn stem te herkennen	44
Verankerd in Gods Liefde, met de adem van de Heilige Geest	46
DEEL 5	48
Tot Jezus, door Maria	48
“Ik ben ook een zoon van mijn Moeder Maria”	49
“Terugkeren” naar Jezus door Maria.....	53
Naar Maria, met de tederheid van kinderen.....	55
BRONVERMELDING BIJ DEEL 1	59
Dat eerste gebed – van een kind van God	59
BRONVERMELDING BIJ DEEL 2	61
Jezus is mijn beste Vriend	61
BRONVERMELDING BIJ DEEL 3	63

Uit de wond van de rechterhand.....	63
BRONVERMELDING BIJ DEEL 4.....	65
Spreek niet: luister naar Hem	65
BRONVERMELDING BIJ DEEL 5.....	67
Tot Jezus, door Maria.....	67

Dat eerste gebed – van een kind van God

Het diepe besef dat we kinderen van God zijn, verandert alles, zoals dat het leven van de heilige Jozefmaria veranderde toen hij onverwacht deze ‘nieuwe horizon’ ontdekte.

“Nu is het de tijd, mijn dochters en zonen, om steeds dieper door te dringen in de ‘wegen van contemplatie’ midden in de wereld.”[1] Met deze woorden wees de prelaat van het Opus Dei op een van de prioriteiten van deze tijd. Het apostolaat van christenen is, nu net als altijd, “een overvloeien van je leven ‘van binnen’.”[2] Op de eerste plaats, omdat het betekent dat we het leven van Christus doorgeven aan anderen in het leven dat we delen met elkaar. Ten tweede, omdat we, als we het geloof naar de wereld willen brengen, eerst diepgaand ons eigen geloof moeten begrijpen en beleven. Kort gezegd, zoals de heilige Jozefmaria zei, het is een zaak om “dieper door te dringen in de liefde van God, om die in woord en daad aan andere mensen te kunnen tonen.”[3]

Deze poging om “dieper te gaan” in het geloof heeft een speciaal kenmerk. Het is niet een kwestie van vertrekken van een bekende naar een onbekende plek. Het betekent eerder dieper binnengaan in wat al bekend is, in wat voor de hand liggend lijkt, wat we al zo vaak gehoord hebben. Dan ‘ontdekken’ we iets wat we al kenden, maar waar we nu met nieuwe kracht en diepte in doordringen. De heilige Jozefmaria verwijst naar deze ervaring als het ontdekken

van “nieuwe horizonten” die op een onverwachte manier voor onze ogen opdoemen. Hij zegt bijvoorbeeld in *De Smidse*:

“In het geestelijk leven is volharding een vereiste, net zoals in de menselijke liefde. Door vaak op dezelfde thema’s terug te komen en ze steeds opnieuw te overwegen, zullen er ‘nieuwe horizonten’ voor je opengaan.”

“En misschien vraag je je dan vol verbazing af: waarom heb ik dat niet eerder zo duidelijk gezien? Dat komt doordat wij soms als stenen zijn, die het water almaar over zich heen laten lopen, zonder er ook maar een druppel van op te nemen.”

“Daarom is het nodig op hetzelfde terug te komen – hoewel het niet hetzelfde is! – om de zegeningen van God in ons op te kunnen nemen.”[4]

“Om dezelfde dingen steeds maar weer te overwegen” om alle rijkdommen bloot te leggen die erin verscholen liggen, en zo te ontdekken dat “het niet dezelfde dingen zijn!” Dit is de weg van contemplatie waartoe wij geroepen zijn. Het betekent het peilen van de rijkdommen in een zee die, op het eerste gezicht, niets nieuws bevat, omdat deze al deel uitmaakt van ons dagelijks landschap. De Romeinen noemden de Middellandse zee *Mare nostrum*, onze zee: de zee die hen bekend was, de zee die deel van hun dagelijks leven was. De heilige Jozefmaria sprak over het ontdekken van nieuwe (Middellandse) zeeën omdat, als we dieper de zeeën opgaan waarvan we denken dat we ze goed kennen, zich brede en onverwachte horizonten voor onze ogen openen. Dan kunnen we tegen de Heilige Drie-eenheid, met de heilige

Catharina van Siena, zeggen: "U bent als een diepe zee; hoe meer ik tot U doordring, hoe meer ik ontdek en hoe meer ik ontdek, hoe meer ik U zoek." [5]

Deze ontdekkingen zijn heldere inzichten die God geeft wanneer en als Hij dat wil. Maar ons ijverig zoeken en overdenken kan ook onze ziel erop voorbereiden om deze inzichten van God te ontvangen. "Net zoals iemand die eerst in het duister was en plotseling in de zon komt, ervaart dat zijn lichamelijk zicht verbetert en dat hij duidelijk dingen ziet die hij daarvoor niet zag, zoals iemand die de Heilige Geest ontvangt verlicht wordt in zijn ziel." [6]

In deze nieuwe serie hoofdartikelen willen we enkele van deze nieuwe horizons die de heilige Jozefmaria in zijn innerlijk leven ontdekte beschouwen, om met hem dieper door te dringen "in de diepten van Gods Liefde."

Abba Pater!

Een van de diepst gewortelde overtuigingen van de eerste christenen was dat zij God konden benaderen als zijn geliefde kinderen. Jezus zelf had hun geleerd: Jullie moeten zo bidden: Onze Vader in de hemel [7] Hij had zichzelf aan de Joden voorgesteld als de Zoon van de Vader, en hij had zijn leerlingen geleerd zich ook zodanig te gedragen. De apostelen hadden hem God horen aanspreken met de term, waarmee de Hebreeën gewend waren om hun eigen vader aan te spreken. En toen ze de Heilige Geest ontvingen, waren ze zelf begonnen om die term te gebruiken. Het was iets wat volkomen nieuw was, in het vrome leven van Israël, maar de heilige Paulus verwees ernaar als naar iets volkomen

natuurlijks voor iedereen: Want jullie ontvingen niet de geest van slavernij om terug te vallen in angst, maar jullie hebben de geest van het kindschap ontvangen. Als wij uitroepen, 'Abba! Vader!' is het de Geest zelf die het getuigenis van onze geest bevestigt dat we kinderen zijn van God. [8]

Het was deze overtuiging die hen vervulde met zelfvertrouwen en die hun onverwachte moed gaf: als we kinderen zijn, dan zijn wij ook erfgenamen, en wel erfgenamen van God tezamen met Christus [9] Jezus is niet alleen de eniggeboren Zoon van de Vader, maar ook de eerstgeborene onder vele broeders.[10] Het nieuwe Leven, gebracht door Christus, werd hun getoond als het leven van Gods geliefde kinderen. Dit was noch een theoretische, noch een abstracte waarheid, maar eerder een realiteit die hen vervulde met overvloedige vreugde. We zien dit weerspiegeld in de vreugdevolle woorden van de heilige apostel Johannes in zijn eerste brief: Hoe groot is de liefde die de Vader ons betoond heeft! Wij worden kinderen van God genoemd, en we zijn het ook. [11]

Gods vaderschap, zijn heel speciale en tedere liefde voor ieder van ons, is iets wat wij christenen leren over het recht van kindschap. En desalniettemin worden wij geroepen om dit te ontdekken op een persoonlijke en levendige manier die onze verhouding met God transformeert. Zo doende opent zich een zee aan vrede en vertrouwen voor onze ogen, een immense horizon waar we steeds dieper in kunnen doordringen gedurende ons hele leven.

Voor de heilige Jozefmaria was dit een onverwachte ontdekking, het plotselinge verschijnen van een panorama dat verborgen was in iets dat hij al goed kende.

Dit gebeurde in de herfst van 1931, waaraan hij vele jaren later herinnerde met: "Ik kan je nog het precieze moment vertellen wanneer en waar mijn eerste gebed als zoon van God plaatsvond. Ik had geleerd om God Vader te noemen, al vanaf mijn jeugd. Maar voelen, zien, verbaasd zijn over dat verlangen van God dat wij zijn kinderen zouden zijn... dat was op straat en in een tram. Een tot anderhalf uur lang, ik weet het niet, moest ik Abba, Pater roepen!"[12]

In de daaropvolgende maanden kwam de heilige Jozefmaria herhaaldelijk terug op deze overweging. In de retraite die hij een jaar later deed, schreef hij bijvoorbeeld: "Eerste dag. God is mijn Vader. En ik laat deze overweging niet los."[13] De hele dag besteed aan het overdenken van Gods Vaderschap! Hoewel zo'n lange periode van contemplatie ons in eerste instantie zou kunnen verbazen, toont het in feite aan hoe diep de ervaring van zijn goddelijk kindschap zich in zijn hart gegrift had. Ook wij zouden, in ons gebed en steeds als wij ons tot God richten, eerst een houding van vertrouwensvolle overgave en dankbaarheid moeten bevorderen. Maar om onze relatie met God op deze manier te beleven, is het noodzakelijk dat wij opnieuw persoonlijk ontdekken dat hij werkelijk onze Vader wil zijn.

Wie is God voor mij?

Misschien leerden we zoals de heilige Jozefmaria ook al heel jong dat God onze Vader is. Maar we moeten misschien nog een heel lange weg gaan voordat we werkelijk de radicale waarheid dat we Gods kinderen zijn tot een integraal deel van ons leven maken. Hoe kunnen wij deze ontdekking gemakkelijker maken?

In de eerste plaats, om werkelijk Gods vaderschap te ontdekken, zullen we vaak zijn authentieke beeld moeten oproepen. Wie is God voor mij? Bewust of onbewust denken sommigen aan God als aan iemand die wetten oplegt, en dreigt met straffen voor iedereen die ze niet gehoorzaamt. Iemand die verwacht dat zijn wil wordt opgevolgd en die boos wordt wanneer hij niet wordt gehoorzaamd; kort gezegd, een Meester met ons louter als zijn onwillige ondergeschikten. In andere gevallen (en dit geldt ook voor sommige christenen), wordt God voornamelijk gezien als de reden waarom wij ons goed moeten gedragen. Hij wordt gezien als de reden waarom we een doel behoren na te streven, maar dat we niet echt willen bereiken. Desalniettemin, God "is geen tirannieke heerser en ook geen starre, onverbiddelijke rechter. Hij is onze Vader. Hij spreekt met ons over onze zonden, onze fouten en tekortkomingen, maar Hij doet dat om ons ervan te bevrijden en ons zijn vriendschap en liefde aan te bieden." [14]

De moeilijkheid van het besef dat God Liefde is [15] is soms ook te wijten aan de crisis waarin het vaderschap op velerlei plaatsen verkeert. Misschien hebben we dat gezien toen we met vrienden of collega's spraken; de gedachte aan hun eigen vader roept niet altijd goede herinneringen bij hen op, en een God die Vader is, is niet bijzonder aantrekkelijk voor hen. Als we met hen over het geloof praten, is het goed om hun te laten zien hoe hun pijn over dit gebrek in hun leven toont hoe diep de behoefte aan vaderschap in hun eigen hart geschreven staat: een vaderschap dat aan hen voorafgaat en dat een beroep op hen doet. Een vriend, of een priester, kan hen door hun nabijheid helpen om de liefde te ontdekken van de Vader naar wie alle vaderschap in de hemel en op aarde genoemd wordt; [16] en ook deze tederheid te

ervaren in “de roeping om een ‘beschermer’” te zijn[17] die in ieder hart schuilt, en die gestalte krijgt in de vader of de moeder die zij zelf al zijn, of op een goede dag zouden willen zijn. Op die manier kunnen ze doorgaan met in de diepte van hun ziel het authentieke gezicht van God te ontdekken en de manier waarop wij zijn kinderen geroepen zijn te leven, wetend dat we door hem met oneindige liefde worden beschouwd. Een vader houdt niet van zijn kind om wat hij of zij doet, om de resultaten die getoond worden, maar eenvoudig omdat het zijn kind is. Hij wil dat zijn kind het goed doet in het leven en probeert uit ieder kind het beste te halen, maar is zich altijd van bewust van de waarde die het kind in zijn ogen al heeft.

Het kan ons helpen ons dit te herinneren, vooral wanneer we falen in iets of wanneer de kloof tussen onze levens en de “modellen” die de wereld ons voorhoudt uitmondt in een laag zelfbeeld. “Dat is onze werkelijke ‘statuur’, onze spirituele identiteit: we zijn Gods geliefde kinderen, altijd. Het niet accepteren van onszelf, somber leven, negatief zijn, betekent dus dat we onze diepste identiteit niet herkennen. Het is alsof ik wegloop als God naar me wil kijken, terwijl ik probeer mijn droom voor mij te bederven. God houdt van ons zoals we zijn, en geen zonde, fout of vergissing van ons maakt dat hij van gedachten verandert.”[18]

Beseffen dat God onze Vader is, houdt ook in dat wij onszelf door hem laten beschouwen als zijn zeer geliefde kinderen. Dan beginnen we te begrijpen dat onze “waarde” niet afhangt van wat we hebben – onze talenten – of van wat we doen – onze successen – maar eerder van de Liefde die ons heeft gemaakt, die over ons gedroomd heeft en ons heeft bevestigd al voor de

grondlegging van de wereld.[19] Gegeven het schrale beeld van God dat soms in de tegenwoordige wereld wordt aangetroffen, wilde paus Benedictus XVI direct vanaf het begin van zijn pontificaat in herinnering brengen dat “wij niet het toevallige en gevoelloze product van evolutie zijn. Ieder van ons is de vrucht van een gedachte van God. Ieder van ons is gewild, ieder van ons is geliefd, ieder van ons is nodig.”[20] Beïnvloedt deze gedachte werkelijk ons dagelijks leven?

De vertrouwensvolle hoop van Gods kinderen

De heilige Jozefmaria herinnerde de gelovigen van het Opus Dei er regelmatig aan dat “de fundering van ons geestelijk leven schuilt in het besef van het goddelijk kindschap.”[21] Hij vergeleek dit met de “draad die de parels van een schitterende halsketting verenigt. Goddelijk kindschap is de draad die alle deugden samenbindt, omdat ze de deugden van een kind van God zijn.”[22] Daarom is het erg belangrijk om God te vragen om voor ons zijn “nieuwe horizon” te openen, die ons hele geestelijk leven ondersteunt en vormgeeft.

De ‘draad’ van goddelijk kindschap leidt tot “een dagelijkse houding van hoopvolle overgave,”[23] een houding die we in kinderen vinden, vooral als ze klein zijn. Daarom wordt goddelijk kindschap in leven en werk van de heilige Jozefmaria vaak nauw verbonden met geestelijke kindschap. Welk belang hecht een kind aan de vele malen dat hij valt wanneer hij leert fietsen? Geen, zo lang als hij zijn vader in de buurt ziet, die hem aanmoedigt om het opnieuw te proberen. Dat is wat zijn hoopvolle overgave betekent. “Vader zegt dat ik het kan ... dus vooruit!”

Het besef dat we Gods kinderen zijn, geeft ons de zekerheid die we nodig hebben om de opdracht uit te voeren die God aan ons heeft toevertrouwd. We zullen ons voelen als dat kind wiens vader tot hem zegt: Jongen, ga vandaag in de wijngaard werken.[24] Misschien is onze eerste reactie dat we ons bevreesd voelen, omdat we ons allerlei moeilijkheden voor de geest halen. Maar we zullen meteen bedenken dat het onze Vader is die ons dit vraagt, omdat hij zoveel vertrouwen in ons heeft. Zoals Christus zullen we leren om ons over te geven in de handen van de Vader en hem uit de diepten van onze ziel te zeggen: Maar niet wat Ik wil, maar wat U wilt.[25] De heilige Jozefmaria leerde ons met zijn leven om op deze manier te handelen, in navolging van Christus: "In de loop der jaren heb ik getracht mij zonder onderbreking op deze blijde realiteit te verlaten. Mijn gebed is – in alle omstandigheden – altijd hetzelfde geweest, in verschillende toonaarden. Ik heb gezegd: Heer, U hebt mij hier neergezet; U hebt mij dit of dat toevertrouwd en ik heb vertrouwen in U. Ik weet dat U mijn Vader bent en ik heb steeds gezien, dat kleine kinderen altijd een onvoorwaardelijk vertrouwen in hun ouders hebben." [26]

We kunnen niet ontkennen dat er moeilijkheden zullen zijn. Maar we zullen ze tegemoet treden in de wetenschap dat, wat er ook gebeurt, onze almachtige Vader ons begeleidt; hij is aan onze zijde en bewaakt ons. Hij zal doen wat wij proberen te doen, aangezien het uiteindelijk zijn werk is; hij zal het misschien op een andere manier doen, maar zeker op een vruchtbaarder manier. "Als je je werkelijk op de Heer verlaat, zul je leren tevreden te zijn met wat er gebeurt en je gemoedsrust niet te verliezen als het resultaat niet is wat je had gewild, ondanks alle moeite die je hebt gedaan en

ondanks het feit dat je al de nodige middelen hebt gebruikt... Want dat is dan het 'resultaat' dat God ervan verwachtte." [27]

Het versterken van ons "gevoel van goddelijk kindschap"

De heilige Jozefmaria, nota bene, verwees niet naar goddelijk kindschap als het fundament van de geest van het Opus Dei, maar eerder naar het besef van ons goddelijk kindschap. Het is niet genoeg om Gods kinderen te zijn; we moeten beseffen dat wij kinderen van God zijn, zodat ons leven van dat "besef" vervuld raakt. Die zekerheid in ons hart te hebben is het stevigst mogelijke fundament; de waarheid van ons goddelijk kindschap wordt dan een actieve werkelijkheid, met een specifieke weerklank in ons leven.

Om dit besef te versterken, is het goed om met onze geest en ons hart dieper door te dringen in die werkelijkheid. Met onze geest, allereerst, door in ons gebed te mediteren over de passages in de Heilige Schrift die spreken over Gods vaderschap, over ons kindschap en over het leven van Gods kinderen. We kunnen dit aanzienlijk verhelderen vanuit veel teksten van de heilige Jozefmaria over wat het betekent om Gods kinderen te zijn, [28] of vanuit de overdenkingen van andere heiligen en christelijke schrijvers. [29]

Met ons hart kunnen wij dieper doordringen in de realiteit dat wij kinderen van God zijn door vertrouwensvol toevlucht bij God te zoeken door onszelf aan zijn Liefde over te geven. We kunnen ons kinderlijk vertrouwen opwekken, met of zonder woorden, door altijd

te proberen ons van zijn Liefde voor ons bewust te zijn. Een manier om dat zo te doen is door ons tot hem te wenden met korte aanroepingen of verzuchtingen. De heilige Jozefmaria suggereerde: "Noem Hem door de dag vaak <Vader> en zeg Hem – tussen Hem en u alleen, in uw hart – dat u Hem bemint, dat u Hem aanbidt: dat u zich trots en sterk voelt nu u zijn kind bent." [30] We kunnen ook gebruik maken van een of ander kort gebed dat ons kan helpen om iedere dag tegemoet te treden met de zekerheid van ons besef dat we kinderen van God zijn, of deze te beëindigen met een gebed van dankzegging, berouw en hoop. Paus Franciscus suggereerde dit gebed aan jonge mensen: "Heer, ik dank u dat u van mij houdt; ik ben er zeker van dat u van mij houdt; help me om van mijn eigen leven te houden! Niet met mijn fouten, die gecorrigeerd moeten worden, maar met het leven zelf, dat een grote gave is, want het is een tijd om lief te hebben en bemind te worden." [31]

Terugkeren naar het huis van de Vader

De familie is beschreven als "de plaats waarheen wij terugkeren," waar we onderdak vinden en rust. Zoals de heilige Johannes Paulus II graag zei, het is het "heiligdom van liefde en leven." [32] Want daar vinden we opnieuw de Liefde die betekenis en waarde aan ons leven geeft, omdat het aan de oorsprong ervan raakt.

Tegelijkertijd, stelt het besef dat we Gods kinderen zijn ons in staat om in vertrouwen naar hem terug te keren als we vermoeid zijn, als anderen ons niet goed behandeld hebben of als we ons gekwetst voelen... en ook als we hem hebben beledigd. Terugkeren naar de

Vader is een andere manier van leven “in hoopvolle overgave”. We zouden vaak moeten mediteren over de parabel van de vader die twee zonen had, ons verteld door de heilige Lucas.[33] “God wacht met uitgestrekte armen op ons, zoals de vader in de parabel, ook al hebben wij dat niet verdiend. Het maakt niet uit wat we Hem schuldig zijn. Zoals de verloren zoon hoeven we alleen maar ons hart voor Hem te openen en heimwee te hebben naar het huis van de Vader. We hoeven ons alleen maar te verwonderen en te verheugen over het geschenk van God dat we ons zijn kinderen mogen noemen en dat ook werkelijk zijn, ook al beantwoorden wij zo magertjes.”[34]

Misschien had die zoon weinig aandacht besteed aan het lijden dat hij zijn Vader had berokkend; wat hij vooral miste was de manier van leven die hij in zijn vaders huishouden had.[35] Hij vertrok naar huis met de gedachte daar een eenvoudige dienaar onder de anderen te zijn. Desalniettemin ontving zijn vader hem – hij ging naar buiten om hem te ontmoeten, omhelsde hem en overdekte hem met kussen! – en herinnerde hem zo aan zijn diepste identiteit: hij was zijn zoon. En meteen gaf hij opdracht dat hij zijn kleren, zijn sandalen en zijn ring terug moest krijgen – de tekenen van het zoonschap die zelfs niet door zijn slechte gedrag konden worden uitgewist. “En toch, ondanks alles, was het zijn zoon om wie het ging, en zo’n relatie zou nooit kunnen worden veranderd of vernietigd door welk gedrag ook maar.”[36]

Hoewel wij God soms zien als een Meester wiens dienaren we zijn, of als een onverbiddelijke rechter, hij blijft trouw aan zijn Liefde als Vader. De mogelijkheid om dicht tot hem te naderen nadat we gevallen zijn, is altijd een geweldige gelegenheid om hem werkelijk

te ontdekken. En het openbaart ons ook onze eigen identiteit. Het is niet louter het feit dat hij besloten heeft om van ons te houden, omdat hij dat wil, maar eerder dat wij werkelijk, door de genade, Gods kinderen zijn. Wij zijn kinderen van God: niets en niemand kan ons ooit beroven van die waardigheid. Zelfs wij zelf niet. Daarom, terwijl wij de werkelijkheid zien van onze zwakheid en onze bewuste en vrijwillige zonde, zouden wij nooit de hoop moeten verliezen. Zoals de heilige Jozefmaria zei: “Maar die overweging heeft niet het laatste woord. Het laatste woord is aan God. Het is het woord van zijn reddende en barmhartige liefde en dus het woord van ons goddelijk kindschap.” [37]

Bezig zijn met lief te hebben

Het besef van het goddelijk kindschap verandert alles, zoals het leven van de heilige Jozefmaria veranderde toen hij onverwacht deze nieuwe ‘horizon’ ontdekte. Hoe anders is het innerlijk leven als we, in plaats van het te baseren op onze eigen vooruitgang of resultaten die ons beter maken, het concentreren op de Liefde die voor ons uitgaat en op ons wacht! Als we prioriteit geven aan wat we zelf doen, laten we ons spirituele leven bijna uitsluitend draaien om onze persoonlijke vooruitgang. Op de lange termijn loopt deze manier van leven niet alleen het risico om Gods liefde vergeten achter te laten in een hoekje van onze ziel, maar leidt het ook tot ontmoediging omdat we alleen staan in onze strijd tegen mislukking.

Maar als we alles richten op wat God doet, op ons door hem te laten beminnen, op het verwelkomen van zijn Verlossing iedere dag opnieuw, dan krijgt onze strijd een heel andere klank. Als we

overwinnen, komen dankbaarheid en aanbidding als vanzelf natuurlijk uit ons op; en als wij een nederlaag lijden zullen we vol vertrouwen terugkeren naar God onze Vader, hem om vergeving vragen en ons door hem laten omhelzen. Op die manier zullen we gaan beseffen dat "goddelijk kindschap niet een specifieke deugd is met zijn eigen daden, maar eerder de voortdurende toestand van het onderwerp van de deugden. Al onze activiteiten, het beoefenen van onze deugden, kunnen en moeten de beoefening van ons goddelijk kindschap zijn." [38]

Nederlaag bestaat niet voor iemand die Gods Liefde iedere dag probeert te verwelkomen. Zelfs de zonde kan een gelegenheid worden om ons onze identiteit als kinderen te herinneren en naar God onze Vader, die erop staat om ons te komen begroeten en te zeggen "Zoon, mijn zoon!", terug te keren. En zoals het de heilige Jozefmaria gebeurde, zal dit besef ons de kracht geven die we nodig hebben om onze Heer opnieuw te volgen. "Ik weet dat jij en ik met het heldere licht en de hulp van de genade beslist zullen zien welke dingen in ons vernietigd moeten worden, en die zullen we vernietigen; welke dingen eruit getrokken moeten worden, en die zullen we eruit trekken; welke dingen we moeten inleveren, en die zullen we inleveren." [39] Maar we zullen dat doen zonder angstig of ontmoedigd te worden, terwijl we proberen om nooit het ideaal van Christelijk leven te verwarren met perfectionisme. [40] Dan zullen we ons leven op Gods Liefde voor ons richten, al liefhebbend. We zullen als kleine kinderen zijn die iets van hun Vaders liefde hebben ontdekt, en die duizend en een manieren zoeken om hun dankbaarheid te tonen en te antwoorden met alle liefde, weinig of veel, die ze tot uitdrukking kunnen brengen.

Jesus is mijn beste Vriend

Voor de heilige Jozefmaria was Jezus altijd de “beste Vriend,” degene die ons werkelijk begrijpt, aangezien hij volledig God en volledig Mens is.

De evangeliën laten Jezus zien in voortdurend contact met een grote verscheidenheid aan mensen: zieke mensen op zoek naar genezing, zondaars op zoek naar vergeving, de nieuwsgierigen, en zelfs spionnen. Maar het dichtst bij de Meester zijn vrienden. Dat is hoe Jezus zijn discipelen noemt: *mijn vrienden* (Lc 12:4). Het overdenken van Jezus bij het graf van Lazarus maakt veel los: dat zij Hem daar in tranen zien maakt dat de joden uitroepen: *Zie hoe hij van Hem hield* (Joh 11:36). Een paar dagen later, bij het Laatste Avondmaal, zal Jezus de betekenis van zijn dood aan het kruis uitleggen. *Geen groter liefde kan iemand hebben dan deze, dat hij zijn leven geeft voor zijn vrienden*. En, misschien omdat hij hun verrassing zag, benadrukt hij *Ik noem u geen dienaars meer, want de dienaar weet niet wat zijn heer doet, maar u heb ik vrienden genoemd, want ik heb u alles meegedeeld wat ik van de Vader heb gehoord*. (Joh 15: 13, 15).

Vanwege zijn liefde voor ons, maakt Jezus ons zijn vrienden. De gave van de Heilige Geest plaatst ons in een nieuwe relatie met God. We ontvangen de werkelijke Geest van Christus, die ons kinderen van God de Vader maakt en die ons binnen voert in een bijzondere intimiteit met Jezus. Door het werk van de Heilige Geest

worden we geïdentificeerd met Christus, zonder dat onze individualiteit verloren gaat of wij onze persoonlijkheid verliezen. Zo wordt onze identificatie met Christus nauw verbonden met onze vriendschap met Hem. Het genadevolle leven brengt een face-to-face relatie met God teweeg. We leren Hem beter kennen in zijn mysteries en kunnen handelen zoals Hij doet. Deze diepe eenheid van kennis en bedoelingen maakt het ons arme schepselen mogelijk om God, zoals de H. Augustinus zegt, diep in ons te ervaren.[1] We kunnen dezelfde dingen willen en nastreven. Dit is wat ware vriendschap betekent: *idem velle, idem nolle*, dezelfde dingen beminnen en verwerpen.

“Een andere horizon”

Toen hij nog tamelijk jong was, leerde de heilige Jozefmaria dat Jezus een vriend was, en een heel bijzondere vriend. Deze vroege ervaring drukte hij uit in een van de punten van *De Weg*: “Je zoekt gezelschap van vrienden die door hun gesprekken, hun genegenheid en hun vriendschap de ballingschap van deze wereld draaglijker maken..., ofschoon je vrienden je soms verraden. – Het lijkt me niet verkeerd. Maar ... waarom zoek je niet iedere dag steeds intenser het gezelschap van, en het gesprek met de Grote Vriend die je nooit verraadt?”[2]

Hij had deze waarheid jaren eerder geleerd; zijn biografen verbinden dat met een advies dat hij ontving in de geestelijke leiding in het seminarie.[3] Terwijl de jaren voorbijgingen drong hij dieper door in zijn ontdekking van de vriendschap van Christus. Een belangrijke stap in zijn ontwikkeling was misschien wel de periode in zijn leven waarin zijn ogen werden geopend voor het

onmetelijke panorama van het goddelijk kindschap. Tijdens een retraite in Segovia schreef hij: "Eerste dag. God is mijn Vader – en ik kan deze overweging niet loslaten. Jezus is mijn dierbare vriend (weer zo'n ontdekking), die mij liefheeft met alle goddelijke dwaasheid van zijn hart. Jezus... mijn God... die ook mens is." [4]

Hij beschreef zijn groeiende gevoel van de vriendschap van Christus als "een nieuwe horizon", een nieuwe wonderbaarlijke ontdekking (de eerste was die van Gods vaderschap geweest). Het was iets wat hij al wist, maar wat hij nu zag met nieuwe ogen. Deze ontdekking was voor de heilige Jozefmaria een grote bron van troost. In de vroege jaren '30 zag hij zich gesteld voor de enorme taak om uit te voeren wat God hem had laten zien op 2 oktober 1928. Hij had een boodschap die hij aan alle mensen moest brengen en die hij in de kerk vruchtbaar moest maken. Maar hij had te maken "met een volkomen gebrek aan materiële middelen. Ik was nog maar zesentwintig jaar, met de genade van God en een goed humeur. Maar dat was genoeg." [5] Het panorama dat door deze nieuwe ontdekking werd geopend verzekerde hem ervan dat hij niet alleen stond in zijn missie. Jezus vergezelde hem, zijn Vriend, die volkomen begreep wat zijn zorgen en angsten waren, omdat hij "ook een mens is".

Voor de heilige Jozefmaria, was het hart van Jezus een dubbele openbaring. Het was een openbaring van "de onmetelijke liefde van onze Heer," aangezien "Jezus' hart het vleesgeworden hart van God is." [6] En het openbaarde hem Jezus' begrip en tederheid wanneer wij geconfronteerd worden met onze beperkingen, problemen en fouten. In zijn persoonlijk gebed heeft hij misschien gevoeld wat hij schreef in een punt in *De Weg*: "Jezus is je vriend. –

de vriend. – Met een hart van vlees, net zoals het jouwe. – Met ogen vol liefde, die huilden om Lazarus... – En Hij houdt evenveel van jou als van Lazarus.”[7] Deze Liefde, zowel goddelijk als menselijk, oneindig en dichtbij, was een sterke ondersteuning die hem in staat stelde om door te gaan onder alle omstandigheden. Meer nog, het gaf realisme en een nieuwe dringende noodzaak aan zijn geestelijk leven.[8]

Een weg die iedereen kan gaan

De heilige Jozefmaria moedigde de mensen die bij hem kwamen aan om de weg van vriendschap met Christus te volgen. Hij legde ze uit dat het dicht naderen van de Meester geen formaliteiten vereist, en ook geen ingewikkelde methoden. Het is genoeg om eenvoudig met Hem te praten, zoals je dat met iedere andere vriend doet. Dat was immers de manier waarop Hij werd behandeld door degenen die het meest van Hem hielden, toen Hij met ze optrok. “Heb je gezien met hoeveel genegenheid en vertrouwen de vrienden van Christus met Hem omgingen? Op een heel natuurlijke manier verwijten de zusters van Lazarus Hem zijn afwezigheid: Wij hebben U bericht gegeven! Als U hier geweest was...! Vertrouw Hem in alle rust toe: Leer mij heel bevriend met U te zijn en van U te houden zoals Marta en Maria en Lazarus deden; of zoals de eerste Twaalf, ook al volgden zij U in het begin misschien om niet erg bovennatuurlijke redenen.”[9]

De jonge mensen die bij de heilige Jozefmaria kwamen waren erg onder de indruk van de natuurlijke manier waarop hij met onze Heer sprak, en hij moedigde ze aan om hetzelfde te doen. Zijn hele leven lang probeerde hij onvermoeibaar om mensen zover te

krijgen dat ze zijn pad volgden. Een van de eerste personen die een commentaar schreef op het onderricht van de heilige Jozefmaria zei, "Om zijn vriendschap te verkrijgen moeten jij en ik tot Jezus naderen en hem leren kennen en liefhebben." [10] Vriendschap vereist dat je een andere persoon leert kennen, en dit is het eerste waartoe het ontdekken van Jezus als onze vriend leidt. "Je hebt me geschreven: < Bidden is spreken met God. Maar waarover? >. – Waarover? Over Hem, over jezelf: je vreugden, je verdriet, je successen en mislukkingen, je edele ambities, je dagelijkse zorgen..., je zwakheden! Je dankbaarheid en je wensen, je Liefde en je eerherstel. Kortom: Hem kennen en jezelf kennen: met Hem omgaan!" [11]

Deze woorden bevatten echo's van de verzuchting van de heilige Augustinus *Noverim Te, noverim me* – Heer, laat me U kennen en laat mij mezelf kennen. [12] En ook van de beschrijving van de H. Teresa van Jezus, een "gesprek tussen vrienden: vaak een-op-een pratend met de persoon die van ons houdt." [13] Kortom, een persoonlijke relatie met Jezus is de kern van het innerlijk leven. En voor degenen die op zoek zijn naar heiligheid midden in de wereld, betekent dit leren Hem te vinden in alle omstandigheden van het dagelijks leven, om een voortdurende conversatie met Hem gaande te houden.

Dit is niet een onmogelijk ideaal. Het is iets wat veel mensen in hun leven hebben geleerd te doen. In het dagelijks werk, in het gezinsleven, op straat in stad of dorp, op bergpaden en aan de zee, overal kunnen we Christus herkennen die op ons wacht als een vriend om ons gezelschap te houden. De heilige Jozefmaria benadrukte vaak dat "wij kinderen van God contemplatief moeten

zijn. We moeten mensen zijn, die midden in het lawaai van de wereld, de stilte in het hart weten te vinden voor een ononderbroken gesprek met de Heer, waarbij zij naar Hem opzien als naar een vader, naar een vriend, van wie ze ontzettend veel houden.”[14] Ieder aspect van ons leven heeft een plaats in ons gebed, zoals in gesprekken tussen vrienden wanneer zij praten over van alles. “De *Handelingen der Apostelen* vertellen ons dat onze Heer zich na de Verrijzenis bij zijn leerlingen voegde en dat ze met elkaar spraken, *in multis argumentis*. Ze spraken over vele dingen, ze vroegen Hem van alles; ze hadden een afspraak, een gesprek met Hem.”[15]

Samen met deze voortdurende persoonlijke conversatie die van ons eigen leven het onderwerp van onze dialoog met God maakt, kunnen we ook proberen *om hem steeds beter te leren kennen*, door Hem te zoeken op die plaatsen waar Hij meer in het bijzonder heeft willen ronddwalen. We kunnen nu drie van deze “plaatsen” nader bekijken.

De verslagen van de vriendschappen van onze Heer

Geïnspireerd door de Heilige Geest, presenteren de evangelisten de voornaamste gebeurtenissen in het leven van Christus. De heilige Jozefmaria was verliefd op onze Heer, en daardoor was “de Heilige Schrift, in het bijzonder het evangelie, in zijn handen niet alleen maar een boek gevuld met handige instructies, maar een plaats om Christus te ontmoeten.”[16]

Vanaf het begin, beseften degenen die bij het Werk kwamen dat deze jonge priester leefde in nauwe verbondenheid met God, zoals

ze zo helder in zijn preken zagen. “Als hij met God sprak, richtte hij zich tot het tabernakel met dezelfde directheid als waarmee hij met ons sprak, en zo voelden we dat we daar onder de apostelen en leerlingen van de Heer waren, net als ieder van hen.”[17] Dit is de benadering van de Schrift die hij later altijd aanbeval. “Ik raad u aan in zo’n passage uit het evangelie op te treden: een personage meer. Vorm u eerst een beeld van het tafereel of het geheim dat u zal helpen uw gedachten te verzamelen en te mediteren. Laat daarna uw verstand zijn werk doen bij het beschouwen van een aspect van het leven van de Meester: zijn vertederd Hart, zijn nederigheid, zijn zuiverheid, zijn onderworpenheid aan de Wil van de Vader. Zeg Hem daarna, wat u gewoonlijk op dat terrein overkomt, wat er bij u gebeurt, wat er aan de hand is. Blijf opletten, Hij probeert u misschien ergens op te wijzen. Zo komen ook die inwendige roerselen, die ontdekkingen en vermaningen tevoorschijn.”[18]

Met dit advies opende hij voor ons een geheim van zijn ziel. In een commentaar op zijn manier van benaderen van de Schrift schreef de zalige Alvaro: “Heel levendig is de vertrouwelijke omgang met Christus, met zijn Moeder Maria, met de Heilige Jozef, met de eerste twaalf apostelen, met Marta, Maria en Lazarus, met Jozef van Arimathea en Nicodemus, met de leerlingen van Emmaüs en met de heilige vrouwen. Dat is het resultaat van een voortdurend gesprek, van een *zich verplaatsen* in de tafereelen van het evangelie om er *een rol in te spelen*.”[19]

De geldigheid van bidden op deze manier wordt bevestigd door het leven en de lessen van veel heiligen. Het is ook aanbevolen door recente pausen wanneer zij spraken over het belang van het

benaderen van het evangelie met een houding van gebed, met de methode van de *lectio divina*. Dit betekent dat we het evangelie rustig moeten benaderen, dat we onze tijd ervoor moeten nemen. Als we een passage lezen, kunnen we even pauzeren en denken, "Hoe moet dat geweest zijn?" Onszelf in het tafereel stellen als een van de personages daar, kan ons doen inbeelden hoe de mensen waren, en ons Jezus' gezicht voor de geest halen. We zullen dan proberen te begrijpen wat zijn woorden betekenen, wetend dat we vaak behoefte hebben aan een of andere verklaring, omdat het een oude tekst is, die voortkomt uit een cultuur die anders is dan de onze. Vandaar dat het belangrijk is om een editie te gebruiken met een behoorlijk voetnotenapparaat, en om te verwijzen naar goede boeken over het evangelie en de Schrift.

En wanneer we de passage opnieuw lezen vragen we, "Heer, wat zeggen deze woorden *mij*? Wat is er in mijn leven waarvan U wilt dat ik het verander? Wat in deze passage verontrust mij? Waarom ben ik hier niet in geïnteresseerd?" Of misschien: "Wat vind ik hier mooi aan? Wat in deze woorden raakt mij? Wat trekt mij aan? Waarom trekt het mij aan?"[20]

Misschien brengt het iemand in gedachten uit onze omgeving, die ons nodig heeft, of dat we iemand excuses moeten maken... Uiteindelijk zouden we moeten overwegen: Hoe kan ik in mijn eigen leven reageren op wat Jezus mij in deze passage suggereert? "Blijf opletten. Hij probeert u misschien ergens op te wijzen. Zo komen ook die inwendige roerselen, die ontdekkingen en vermaningen tevoorschijn." [21] Soms haalt dat bij ons onze liefde tevoorschijn, een verlangen om onszelf te geven, en altijd de zekerheid dat Jezus met ons is. Mediteren over het leven van onze Heer is

essentieel voor een christen, want het "is erop gericht om in ons een werkelijk wijze en onderscheidende visie van de werkelijkheid te creëren, zoals God die ziet, en het vormt in ons de 'gedachte van Christus' (1 Kor 2:16)." [22]

Er zijn ongetwijfeld veel manieren om dichtbij Jezus te komen door de Schrift. De heilige Jozefmaria had niet de bedoeling om een methode aan te reiken, maar om enkele praktische adviezen te geven die nuttig zouden kunnen zijn voor meditatie en contemplatie, tot "wij uitmonden bij daden van liefde en berouw, daden van dankzegging, smeekbeden, besluiten... die de rijpe vrucht vormen van werkelijk gebed." [23]

Onze Heer wacht op ons in het tabernakel

"Wanneer je het tabernakel nadert, denk er dan aan, dat Hij al twintig eeuwen op je wacht." [24] De eucharistie is ongetwijfeld de "plaats" bij uitstek om Christus te vinden en vrienden met Hem te worden. Dit is ook de weg die de heilige Jozefmaria volgde. Zijn geloof in de werkelijke tegenwoordigheid zou gezien kunnen worden in alles wat hij deed met betrekking tot het Heilig Sacrament. Encarnita Ortega, die hem voor het eerst ontmoette in de jaren 1940, herinnerde zich de eerste meditatie die zij hem hoorde preken, waar ze heenging met een bepaalde mate van nieuwsgierigheid. "Zijn bezinning, helemaal natuurlijk, de manier waarop hij knielde voor het tabernakel, de manier waarop hij zijn hele wezen legde in het voorbereidende gebed voor de meditatie, ons aansporend ons ervan bewust te zijn dat onze Heer daar was en naar ons keek en luisterde, maakte dat ik snel mijn verlangen vergat om naar een groot spreker te gaan luisteren. In plaats

daarvan begreep ik dat ik moest luisteren naar God en daarin edelmoedig moest zijn.”[25]

Hetzelfde gebeurde met degenen die hem de mis zagen opdragen. “De manier waarop de vader de mis opdroeg, oprecht van toon, de volledige aandacht waarmee hij de verschillende gebeden zei, zonder een spoor van gekunsteldheid, de manier waarop hij knielde en andere liturgische gebaren, dat alles maakte diepe indruk op mij. God was daar, werkelijk aanwezig.”[26] Niet dat hij iets speciaals deed, maar eerder de aard van zijn gebaren, de intensiteit van zijn gebeden, zijn bezinning. Wij zullen hetzelfde doen als we ervan overtuigd zijn dat Christus, onze “dierbare vriend”, werkelijk aanwezig is in de eucharistie. Toen het eindelijk mogelijk werd om onze Heer te bewaren in het tabernakel in het eerste studentenhuis, herinnerde de heilige Jozefmaria de studenten die daar woonden eraan dat God “een andere bewoner was, de eerste van allen, en zo moedigde hij ieder van ons aan om tijd met Hem door te brengen, Hem te groeten met een kniebuiging bij binnenkomst en bij het uitgaan van de DYA (het studentenhuis), of om terwijl we in onze kamers waren, in gedachten naar het tabernakel te gaan.”[27]

Als we ze met ons hart benaderen, drukken deze kleine details ons geloof uit en tegelijkertijd voeden ze het: met onze gedachten naar God gaan als we een kerk zien, hem korte bezoeken brengen gedurende de dag, de mis geconcentreerd volgen met een bezinnende instelling, in onze verbeelding naar het tabernakel gaan om onze Heer te groeten of om Hem ons werk aan te bieden.... . Dit zijn kleine vormen van aandacht, iets wat we doen

voor onze vrienden als we ze opzoeken of ze tijdens de dag een berichtje sturen.

Christus is aanwezig in wie ons omringen

Het gebod van de liefde is het onderscheidende teken van degenen die Christus willen volgen. Het is geboren uit onze overtuiging dat Christus zelf aanwezig is in de mensen om ons heen, en het is diep geworteld in wat onze Heer ons leert. Hij heeft ons er vaak aan herinnerd dat als we zorgen voor degenen die ons nodig hebben – en iedereen heeft ons nodig, ieder op zijn eigen manier – wij in werkelijkheid zorgen voor Hem.[28] Dat is waarom het zo belangrijk is “om Christus te herkennen wanneer Hij ons komt ontmoeten in onze broeders en zusters, de mensen om ons heen.”[29]

De heilige Jozefmaria probeerde Christus te vinden in de eerste plaats onder degenen die dat het meest nodig hadden. In de vroege jaren 1930 bracht hij vele uren door met het bezoeken van behoeftige families in de armste delen van Madrid, zorgend voor patiënten in ziekenhuizen, en catechese gevend aan noodlijdende kinderen. Later gaf hij een gevoel van urgentie voor deze zorg door aan de jonge mannen die zich bij het Werk aansloten.

Daarenboven ervoeren deze jonge mensen de Vaders menselijke en goddelijke liefde voor hen. Francisco Botella, bijvoorbeeld, herinnerde zich dat de Vader hen bij hun eerste ontmoeting begroette alsof “hij me altijd had gekend. Ik herinner me nog zijn intense blik die mijn ziel doorboorde en zijn vrolijkheid die me met vreugde en vrede vervulde. Het scheen mij toe dat hij mij van binnen kende en tegelijkertijd dat hij me zo natuurlijk en eenvoudig

behandelde dat het voor mij voelde alsof ik onder mijn eigen familie was.”[30] Een andere jongeman, niet bepaald een sentimenteel type, zei dat “hij zelfs beter voor ons zorgde dan onze moeders.”[31]

In deze jonge mensen, zowel als in de armen en zieken, “vond” de heilige Jozefmaria zijn Vriend. Jaren later, “peinzend, met zijn zonen om zich heen, vroeg hij hen, ‘Mijn zoons, weten jullie waarom ik zoveel van jullie houd?’ Er viel een stilte en de Vader ging door, ‘Omdat ik het bloed van Christus in jullie zie.’”[32] Jezus, zijn Vriend, had hem ertoe gebracht om Hem te vinden in de mensen om hem heen, en in het bijzonder wie dit het meest nodig hadden. Behalve dat wij Hem vinden in de evangelies en de eucharistie, “worden wij ook geroepen om de gekruisigde Jezus te dienen in allen die gemarginaliseerd zijn, om zijn heilig vlees aan te raken in degenen die achteraan komen, in degenen die honger en dorst hebben, in de naakten en de gevangenen, de zieken en de werklozen, in de vervolgdgen, de vluchtelingen en de migranten. Daar vinden we onze God; daar raken wij de Heer.”[33]

Uit de wond van de rechterhand

Een “nieuwe ontdekking” in het geestelijk leven van de Heilige Jozefmaria. Mediteren over de heilige mensheid van onze Heer, gewond om onze zonden en nu herrezen, zou voor ons een bron van hoop moeten zijn.

De heilige Johannes vertelt uitvoerig dat op de dag van de Verrijzenis, in de avond, de leerlingen waren bijeengekomen in een huis met de deuren gesloten ... uit vrees voor de Joden (Joh. 20:19). En Jezus kwam en stond te midden van hen en zei tot hen, “Vrede zij met u.” Toen hij dit gezegd had, liet hij hen zijn handen en zijn zijde zien (Joh 20:19-20). Plotseling sloeg hun ontmoediging om in diepe vreugde. Zij werden vervuld van de vrede die onze Heer hen bracht, en ontvingen toen de gave van de Heilige Geest (cf. Joh 20:22).

Veel details in dit evangelie vragen onze aandacht. Waarop wachtten de apostelen? Jezus verscheen onverwacht bij hen, en zijn aanwezigheid vulde hen met vreugde en vrede. We kennen sommige van zijn woorden en gebaren. Maar hoe zou hij naar hen hebben gekeken? Ze hadden Hem in de steek gelaten, en Hem verlaten. Ze waren uit lafheid gevluht. Toch verweet onze Heer hen dit niet. Hijzelf had voorspeld wat er zou gaan gebeuren. Hij wist dat hun zwakheid de bron van een diepe bekering kon zijn. Vóór het ondergaan van zijn Lijden, zei Jezus tegen Petrus: Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet zou bezwijken; wanneer ge

eenmaal tot inkeer gekomen zijn, versterk dan op uw beurt uw broeders (Lc 22:31-32). Nu hun harten berouwvol waren, waren ze in staat om meer ten volle de liefde te ontvangen die God hen aanbood. Anders zouden ze misschien, en Petrus als hun aanvoerder, zijn doorgedaan met te veel op hun eigen kracht te vertrouwen.

Maar waarom liet Jezus hen zijn handen en zijn zijde zien? Deze vertoonden nog de tekenen van de marteling van de kruisiging. Toch vervulde het zien van deze wonden hen niet met verdriet maar met vrede; het veroorzaakte geen ontmoediging, maar vreugde. Goed bezien zijn deze tekenen van de spijkers en de lans het zegel van de liefde van God. Jezus wilde dat de wonden van zijn Lijden in zijn lichaam zouden blijven nadat hij uit de doden was opgestaan, om ieder spoor van wantrouwen tegen te gaan. Hij wilde niet dat wij zouden denken dat Hij ooit spijt zou krijgen van wat Hij had gedaan, zelfs tegen het licht van onze vaak middelmatige en zelfs koude reactie. De liefde van Christus is sterk en onwankelbaar.

Meer nog, voor de twijfelende Thomas waren de wonden het onmiskenbare bewijs van de Verrijzenis. Jezus is de Zoon van God, die werkelijk stierf en verrees voor onze zonden. "De wonden van Jezus," zei de paus, "zijn een schandaal, een struikelblok voor het geloof, maar ze zijn tevens een bevestiging van het geloof. Dat is waarom op het lichaam van de verrezen Christus de wonden nooit vervagen: ze blijven, want deze wonden zijn het blijvende teken van Gods liefde voor ons. Zij zijn essentieel om in God te kunnen geloven. Niet voor het geloven dat God bestaat, maar om te geloven dat God liefde is, vergeving en trouw. De heilige Petrus,

Jesaja aanhalend, schrijft aan de christenen: door zijn wonden zijn jullie genezen (1 Petr. 2:2, cf. Is 53:5).” [1]

Geestelijke schrijvers hebben in de wonden van onze Heer een bron van vreugde ontdekt. De heilige Bernardus, bijvoorbeeld, schreef: “Door deze open wonden, kan ik honing uit de rots drinken en olie uit de harde steen (cf. Deut 32:13), dat is, ik kan proeven en zien hoe goed de Heer is.” [2] In deze wonden leren we de mateloosheid van Gods liefde. Vanuit zijn doorboorde hart vloeit de gave van de Heilige Geest (cf. Joh. 7:36-39). De wonden van onze Heer zijn een veilige haven. Het ontdekken van de diepte van deze open wonden kan ons leiden naar een “nieuwe horizon” in ons geestelijk leven.

“De heilige wond in de rechterhand van onze Heer”

“Plaats jezelf in de wonden van Christus,” raadt de heilige Johannes van Avila ons aan. “Daar, zo zegt hij ons, vliegt zijn duif rond, de ziel die hem in alle eenvoud zoekt.” [3] “Verberg me in uw wonden, Heer,” smeekt een bekend gebed. De heilige Jozefmaria nam ook zijn toevlucht tot deze manier van dicht bij de Meester komen, wat zo diepgeworteld is in de christelijke traditie. Zoals hij schreef in 1933: “Ik plaats mijzelf iedere dag in een wond van mijn Jezus.” [4] Dit is een van de devoties die hij zijn leven lang praktiseerde, en die hij aanraade aan de jonge mensen die met hem optrokken. [5] Maar het kreeg een bijzondere betekenis dankzij een ervaring die voor hem een nieuw en immens panorama openbaarde, wat plaatsvond midden in de Spaanse burgeroorlog, toen hij leefde in Burgos. Het was een tijd van lijden voor hem. Zijn geestelijke kinderen in het Opus Dei waren over heel

Spanje verspreid: sommigen aan de frontlinies, anderen verborgen op verschillende plaatsen of lijdend onder religieuze vervolging, evenals zijn moeder, zuster en broer. Er bereikte hem bijna geen nieuws over zijn geestelijke dochters. En sommigen van de jonge mannen die hem voor de oorlog hadden gevolgd, waren al gesneuveld.

Geconfronteerd met deze omstandigheden zag de heilige Jozefmaria zich genoodzaakt om zijn pogingen, zijn gebed en in het bijzonder zijn praktijken van boetedoening te verdubbelen. Maar in het begin van juni 1938, terwijl hij naar het klooster van Las Huelgas liep, waar hij onderzoek deed voor een proefschrift, ontving hij een speciaal licht van God. Hij sprak erover in een brief aan Juan Jiménez Vargas, geschreven op diezelfde dag:

“Dierbare Juanito: Deze morgen op weg naar het klooster van Las Huelgas om te bidden, ontdekte ik een nieuw panorama, de heilige wond van de rechterhand van onze Heer. Die heb ik de hele dag gekust en bewonderd. Hoe werkelijk beminlijk is de heilige menselijkheid van onze Heer! Bid dat Hij mij zijn ware liefde gunt om al mijn andere gevoelens geheel en al te zuiveren. Het is niet genoeg om te zeggen, ‘hart aan het kruis!’ Als een van Christus’ wonden reinigt, heelt, verzacht, versterkt, aanvuurt en in verrukking brengt, wat zouden die vijf dan doen als ze openliggen op het kruis? Hart aan het kruis! O, mijn Jezus, wat zou ik nog meer kunnen vragen? Ik besef dat, als ik doorga met op deze manier mediteren (de Heilige Jozef, mijn vader en heer, is degene die me daarheen leidde, toen ik hem vroeg om me te laten ontvlammen), ik gekker dan ooit zal eindigen. Probeer het zelf uit!” [6]

Hij had al een diepe devotie tot de heilige mensheid van onze Heer en tot de wonden van Christus. Maar nu, onverwacht, zag hij dit alles als een "nieuwe horizon". Hij begreep dieper de verlossende liefde, getoond door die wonden, en beseftte dat de beste manier om zo'n grote liefde te beantwoorden niet zozeer een kwestie was van wat hij kon "doen", maar eerder een van zichzelf plaatsnemen in de gewonde hand van Christus, daarover te mediteren en zichzelf toe te staan om helemaal door deze liefde te worden bevangen.

Zijn brief gaat verder: "Ik ben heel jaloers op iedereen aan de oorlogsfronten, ondanks alles. De gedachte gaat door mijn hoofd dat, als mijn pad niet zo helder was afgebakend, het geweldig zou zijn om Fr. Doyle te overtreffen. [7] Maar ... dat zou me heel goed uitkomen, aangezien boetedoening voor mij nooit erg moeilijk is geweest. Dat is misschien waarom ik via een ander pad word geleid: Liefde." Zijn pad is liefhebben en zichzelf bemind te laten worden. En hij eindigt: "Hou je taai, mijn zoon. Dominus sit in corde tuo! Hier komt een grote omhelzing. Vanuit de wond van de rechterhand zegent je vader je." [8]

Die gebeurtenis, dat onverwachte licht, was een teken van hoop en een aansporing voor zijn priesterlijk werk. Dankzij deze goddelijke verlichting, werd een welbekende en vaak gemediteerde werkelijkheid – een pad dat hijzelf had bewandeld en aanbevolen aan anderen – plotseling "nieuw", een bron van onuitputtelijke rijkdom, waarvan hij zichzelf nooit wilde afscheiden.

Verdedigd door Liefde

De wonden van Jezus zijn een eeuwigdurende herinnering aan zijn liefde, die tot het uiterste van zijn offer aan het kruis ging. God heeft nooit spijt van zijn liefde voor ons. Daarom is het mediteren over zijn liefde een bron van hoop voor ons. Op het zien van de verrezen Heer met de tekenen van zijn lijden, beginnen we te beseffen dat “precies daar, op het laagste punt van zijn vernedering – wat ook het hoogste punt van liefde is – de hoop ontsproot. Als iemand van jullie zou vragen: ‘Hoe wordt hoop geboren?’ – ‘Aan het kruis. Kijk naar het kruis; kijk naar de gekruisigde Christus en van daar zul je de hoop ontvangen die nooit verdwijnt, die duurt tot het eeuwige leven.” [9] Aan het kruis is onze hoop geboren en steeds weer herboren. “Dit is waarom met Jezus al onze duisternis kan worden getransformeerd tot licht, ieder falen in overwinning, iedere teleurstelling in hoop. Iedereen: ja, iedereen.” [10] Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking wellicht of nood, vervolging, honger, naaktheid, levensgevaar of het zwaard? ... maar over dit alles zegevieren wij glansrijk, dankzij Hem die ons heeft liefgehad. (Rom 8:35, 37).

Onze zwakheden en zonden laten ons zien dat de verleiding om de hoop te verliezen zich kan voordoen in verschillende gedaanten. Iets waar we in het verleden mee hadden ingestemd, uit dwaasheid of zorgeloosheid, lijkt ons plotseling een onredelijk “nee”, een klap die we uitdeelden naar de God die van ons houdt. Ons lauwe en zwakke antwoord kan ook een oorzaak zijn dat we de hoop verliezen. Dit alles is echter niet meer dan een serie verleidingen van degene die ons in de eerste plaats liet vallen. Mediteren over de wonden van Christus kan de beste manier zijn

om te reageren, aangezien we er op deze manier aan worden herinnerd dat zijn liefde zo sterk is als de dood (Hooglied 8:16). Bovendien, zijn liefde heeft de dood overwonnen. Zoals een dichter uit zijn tijd welsprekend heeft geschreven: “Gewassen door het water uit zijn zijde / en verdedigd in de wond / van zoveel ‘nee’s’ die nergens toe leidden ‘van zoveel zwakke ‘ja’s’, van zoveel overgave.” [11]

Mediteren over de heilige mensheid van Christus, gewond om onze zonden en nu verzezen terug naar het leven, zou voor ons een bron van hoop moeten zijn. Jezus kijkt naar ons zoals Hij naar de apostelen keek, zonder voorbehoud. Hij verwijt ons niet onze zonden, onze zwakheden, ons verraad. Eerder bevestigt Hij ons, want zijn liefde is werkelijk onvoorwaardelijk. Hij zegt ons niet: “Ik zal van je houden als je je goed gedraagt,” maar wel “Ik hou van je, je bent een schat voor Me; en je zult dat blijven ongeacht wat er gebeurt.”

Dit besef, dat voortvloeit uit de meditatie over de open wonden in het lichaam van onze Heer, zal ons vervullen met vreugde en vrede. Ongeacht wat er gebeurt, we kunnen daar onze toevlucht vinden, en nogmaals Gods vergeving verwelkomen. “In mijn eigen leven, heb ik zo vaak Gods genadevolle steun gezien, zijn geduld; ik heb ook zoveel mensen gezien die de moed vonden om de wonden van Jezus binnen te gaan door tegen Hem te zeggen: Heer, ik ben hier, aanvaard mijn armoede, verberg mijn zonde in uw wonden, was het weg met uw Bloed. En ik heb altijd gezien dat God precies dat deed – Hij aanvaardde hen, troostte hen, reinigde hen, beminde hen.” [12]

Het erkennen van onze kleinheid is geen nederlaag of een vernedering. Dat zou het kunnen zijn, als God iemand was die ons wil overheersen. Maar dat is niet hoe God is. Liefde is zijn drijvende kracht: de onvoorwaardelijke liefde die Hij ons geeft, en waarvan Hij hoopt dat wij die zullen verwelkomen.

De weg van het medeleven

Er zijn veel manieren om dicht bij de wonden van onze Heer te komen. "Ga zoals de geest je leidt: maak in zijn wonden al je liefde vrij, zowel menselijk als ... goddelijk," adviseerde de H.

Jozefmaria.[13] We weten hoe graag hij zichzelf met zijn verbeelding in de scenes van het evangelie stelde. In De heilige Rozenkrans, bijvoorbeeld, bij de overweging van het eerste glorievolle geheim, schreef hij: "En voor dit tientje af is, heb jij de wonden van zijn voeten gekust..., en ik, die meer durf – omdat ik een kind ben – heb mijn lippen gedrukt op zijn open zijde." [14]

Bisschop Javier Echevarría, schreef in een boek over zijn jaren die hij doorbracht bij de H. Jozefmaria, hoe hij zich diens dankzegging na de Mis herinnerde, waarbij hij iedere dag zijn persoonlijke ontmoeting met de Liefde van zijn leven hernieuwde. "Hij was gewoon om enkele minuten te knielen, op de vloer of het knielbankje. En kijkend naar het zakkruisje dat hij in zijn hand hield, reciteerde hij het gebed En ego, O bone et dulcissime Iesu. Kijk op mij neer, goede en zachtmoedige Jezus. En terwijl hij de woorden sprak over de wonden van onze Heer, kuste hij ze een voor een." [15]

De wonden van onze Heer, die de H. Jozefmaria op die morgen in juni zo diepgaand ontdekte, onthullen niet alleen Christus' liefde voor ons. Ze zijn ook een uitnodiging om met hem verlosser te zijn, zoals Onze Lieve Vrouw dat is; om zijn Simon van Cyrene te zijn en Hem te troosten voor de vele vergrijpen die zijn hart verwonden, vooral omdat ze ook het onze verwonden. Het is alles bij elkaar een oproep om van Hem te houden in de minsten van deze, mijn broeders, met wie Hij zichzelf zo nauw identificeert, en in wie Hij bij ons heeft willen blijven (cf. Mt 25:40).

Daarom moet dit nieuwe vergezicht van de heilige Jozefmaria – zeker een bijzonder licht van God – worden gezien in de context van de vele uren die hij besteedde aan zorg voor de zieken en de behoeftigen in de verarmde wijken van Madrid. Hier wordt ons een schitterende weg getoond om Gods liefde te ontdekken: buiten onszelf treden en dicht tot Jezus naderen in diegenen die lijden. Voor de H. Jozefmaria was dit een vaste weg.

Het aanraken van Christus in degenen die lijden biedt ons een pad om dicht bij zijn wonden te komen en zijn Liefde met liefde te beantwoorden. Zo leren we dezelfde tederheid die God ons toont als Hij onze persoonlijke zwakheden ziet, naar anderen uit te laten gaan. Door dit pad te volgen, neemt ons eigen leven een hernieuwd gevoel van zending aan, die ons aanspoort om buiten onszelf te treden, om niet op onze eigen kracht te vertrouwen maar op een roeping die van God komt, die ons omvormt en op ons rekent om zijn vrede en vreugde in de wereld te zaaien. De paus wijst aanhoudend en onvermoeibaar op dit punt: "Soms laten we ons ertoe verleiden om het soort christen te zijn dat de wonden van de Heer op armslengte houdt. Maar Jezus wil dat wij de

menselijke ellende aanraken, dat wij het lijdende vlees van anderen voelen ... Wanneer we dat doen, worden onze levens wonderbaarlijk gecompliceerd en voelen we heel intens wat het is om een gemeenschap te zijn, om deel van een gemeenschap te zijn.”[16]

“Onszelf plaatsen” in de wonden van Christus, door de weg van medeleven en contemplatie, kan voor ons een nieuw oorspronkelijk vergezicht openen. We leren te houden van iedereen om ons heen met heel ons hart, te beginnen bij degenen die dit het meest nodig hebben, die vaak vlak bij ons staan, in ons eigen huis.

Spreek niet: luister naar Hem

"Besluit: koester, ononderbroken als dat kan, vriendschap en een liefdevolle, volgzame conversatie met de Heilige Geest." De heilige Jozefmaria ontdekt een "nieuwe horizon" in zijn geestelijk leven.

Voordat hij naar zijn Vader terugkeerde, zei Jezus tot zijn apostelen, Ik zend jullie wat mijn Vader heeft beloofd. Jullie moeten in de stad blijven totdat je wordt toegerust met kracht van boven. (Luc 24:49). Dus de apostelen bleven in Jeruzalem, wachtend op de belofte van God. Eigenlijk was de belofte, het geschenk, God zelf, de Heilige Geest. Een paar dagen later, op het feest van Pinksteren, ontvingen ze deze gave en werden ze vervuld met Gods genade. "De leerlingen die getuigen waren geweest van de heerlijkheid van de verrijzenis, ervaren nu de kracht van de Heilige Geest en hun verstand en hun hart openden zich voor een nieuw licht." [1] Diezelfde dag begonnen ze moedig te preken, en de H. Schrift vertelt ons dat degenen die de woorden van Sint Petrus aannamen, werden gedoopt en op die dag sloten zich ongeveer drieduizend mensen aan (Handelingen 2:41).

De heilige Jozefmaria herinnerde ons er vaak aan dat de gave van de Heilige Geest niet een herinnering uit het verleden is, maar een altijd aanwezige werkelijkheid. "Net zoals de eersten die daarvoor op de dag van Pinksteren naar Petrus kwamen, zijn ook wij gedoopt. Door het Doopsel heeft God, onze Vader, bezitgenomen van ons leven, ons ingelijfd in het leven van Christus en ons de Heilige Geest gestuurd." [2] Eerst in het Doopsel, en daarna in het

Vormsel, hebben we de volheid van Gods gave ontvangen: het leven van de heilige Drie-eenheid.

Het ontdekken van de Parakleet

Gods gave, de verlossing die wij ontvangen, is niet een ding, maar een persoon. En zo is alle Christelijk leven geboren vanuit een persoonlijke relatie met de God die in onze ziel komt rusten. Dit is een bekende waarheid, de basis van het geloofsleven.

Desalniettemin kan het ook iets zijn dat we nog moeten ontdekken.

Een van degenen die het meest bekend is met de geschriften van de heilige Jozefmaria zegt: "In 1932 was er bij de heilige Jozefmaria een aanmerkelijke groei in de devotie tot de Heilige Geest."^[3] Na maanden van pogingen om dichterbij de H. Geest te komen, ontving hij een bijzonder licht, dat voor hem een nieuw panorama opende, zoals we kunnen zien in een aantekening die hij die dag schreef:

"Octaaf van alle Heiligen – Dinsdag – 8 november 1932: Deze morgen, nog geen uur geleden, openbaarde mijn pater Sanchez mij 'een andere horizon'. Hij vertelde me: 'Word vrienden met de Heilige Geest. Spreek niet: luister naar hem.' En terwijl ik bad op mijn weg naar huis vanuit Leganitos, werd mijn gebed zowel zacht als vervuld van licht. En ik zag hoe mijn jeugdige leven mij de Vader had leren liefhebben, door mij ervan bewust te worden dat ik een zoon van God was; dat ik, zelfs al eerder, door Maria tot Jezus was gekomen, die ik aanbid als een vriend, als een broer, als zijn minnaar, want dat is wat ik ben. Tot nu toe wist ik dat de H. Geest in mijn ziel huisde om deze te heiligen... maar ik had de ware

kern van zijn aanwezigheid niet begrepen. Pater Sanchez' woorden waren wat ik nodig had. Ik voel Liefde in mij, en ik wil hem leren kennen, om zijn vriend te worden, zijn vertrouweling. Ik wil zijn werk van poetsen, ontwortelen en opwekken mogelijk maken. Ik weet niet hoe... maar Hij zal me de kracht geven. Hij zal alles doen, als ik hem dat wil laten doen... en dat wil ik! Heilige Gast, Meester, Licht, Gids, Liefde: maak dat deze arme ezel u verwelkomt en dat hij naar uw lessen luistert, en dat hij in vlam wordt gezet en u volgt en liefheeft. Besluit: koester, ononderbroken als het kan, vriendschap en een liefdevolle, volgzaam conversatie met de Heilige Geest. Veni Sancte Spiritus!" [4]

In deze aantekeningen vatte de heilige Jozefmaria de geestelijke reis samen waarop God hem had geleid: de ontdekking van het goddelijk kindschap, Maria's voorspraak bij Jezus, de schat van de vriendschap van Christus ... tot aan de bewustwording van de aanwezigheid van Gods Liefde binnen in hem. Zoals hij vele jaren later schreef, er komt een moment dat het hart "dan behoefte heeft aan het onderscheiden en aanbidden van ieder van de drie goddelijke Personen afzonderlijk. En de ziel onderhoudt zich liefdevol met de Vader en met de Zoon en met de Heilige Geest. En zij onderwerpt zich gemakkelijk aan de werking van de levendmakende Parakleet die zich, zonder dat wij het verdienen, aan ons overlevert: zijn gaven en de bovennatuurlijke deugden." [5]

Dat de Heilige Geest in genade in onze ziel aanwezig is was iets wat hij al wist, maar hij had deze waarheid nog niet in zijn volledige diepte begrepen als een levende ervaring. De woorden van zijn geestelijke leidsman openden een nieuwe horizon voor zijn ogen, niet alleen als iets wat hij begreep, maar bovenal als een levende

werkelijkheid. "Ik voel Liefde in mij." In het zicht van deze prachtige werkelijkheid, verlangde hij er hartstochtelijk naar om er ten volle op te antwoorden, om zichzelf in dienst van de Liefde te plaatsen. "Ik wil hem leren kennen, zijn vriend worden, zijn vertrouweling. Ik wil zijn werk verfijnen, ontwortelen en opwekken mogelijk maken." En bang dat het hem niet zal lukken, vertrouwt hij op de zekerheid dat het God is die het zal doen, als hij het Hem laat doen.

Het aanvaarden van de gave Gods

Het eerste wat opvalt in deze "Horizon" die zich opende voor de heilige Jozefmaria is dat God degene is die handelt. Een paar weken later inspireerde dat tot punt 57 in De Weg: "Zoek dikwijls omgang met de Heilige Geest, de Grote Onbekende. Hij is het die jou moet heiligen." [6] Onze heiligheid is Gods werk, zelfs terwijl God die ons heiligt vaak de "Grote Onbekende" is.

In een wereld als de onze, waarin de nadruk geheel ligt op menselijke inspanningen en de resultaten van onze eigen pogingen, realiseren we ons niet altijd dat de verlossing die we van God ontvangen uiteindelijk gratis is. In de woorden van de H. Paulus: aan die genade dankt u uw redding door het geloof (Ef 2:8). Zeker, onze eigen inspanningen zijn belangrijk, en de manier waarop we leven doet er echt toe. Desondanks begint alles wat we doen vanuit de zekerheid dat "Christendom genade is; het is het wonder van God die het niet genoeg vindt om de wereld en de mens te scheppen, maar die zichzelf op hetzelfde niveau plaatst als het schepsel dat hij heeft gemaakt." [7] En dit is iets wat iedereen persoonlijk moet ontdekken. Zoals Paus Franciscus graag

benadrukt, moeten wij erkennen dat "God er eerst is. Wij gaan naar Hem op zoek, maar Hij vindt ons eerst." [8]

Uit deze ontdekking wordt "een wezenlijk principe van de christelijke levensvisie geboren: het primaat van de genade." [9] Met het verstrijken van de jaren blijven de woorden waarmee de H. Johannes Paulus II de Kerk voorbereidde op het nieuwe millennium volledig relevant. In het bijzonder maakt hij ons waakzaam tegen een verleiding die mogelijk ons geestelijk leven en apostolische zending ondermijnt: "denken dat de resultaten afhangen van onze vaardigheid om te handelen en te plannen." [10] Als ons innerlijk leven minder diep gaat dan we willen of ons apostolaat niet oplevert wat we verwachten, kunnen we in de val trappen, waardoor we gemakkelijk kunnen denken dat de reden is dat we niet genoeg ons best doen, of dat we niet veeleisend genoeg zijn. Dit kan een deel van het probleem zijn, maar het is niet de enige reden. Wij christenen weten dat het God is die iets succesvol maakt. "Wat wij apostolisch ondernemen, groeit niet door menselijke pogingen, maar door de adem van de Heilige Geest." [11]

Hier hebben we te maken met een andere manier van inzien dat ons leven waarde heeft: niet door wat we doen, evenmin verliest het leven waarde door minder te doen of door mislukkingen. Zo lang wij maar terugkeren naar deze God van ons die onder ons heeft willen leven. "Leven volgens de Heilige Geest is leven uit het geloof, de hoop en de liefde. Dat wil zeggen dat we God bezit van ons laten nemen, zodat Hij ons hart radicaal kan veranderen en het naar zijn maat kan maken." [12] Het authentieke startpunt voor een christelijk leven, voor de goede werken die onze Vader God wil

(cf. Ef 2:10), is Gods geschenk dankbaar aanvaarden en verwelkomen, wat ons laat leven in de van hoop vervulde zelfgave die het leven van Gods kinderen kenmerkt.[13]

“Koester een liefhebbende, volgzame conversatie met de Heilige Geest”

De gave van God ontvangen is een Persoon ontvangen, en zo kunnen we het advies van pater Sanchez aan de heilige Jozefmaria begrijpen: “Word vrienden met de Heilige Geest. Spreek niet: luister naar hem.” Vriendschap is tussen personen, en vriendschap groeit door dialoog. Daarom nam de heilige Jozefmaria, toen hij de persoonlijke aanwezigheid van God in zijn hart ontdekte, het bijzondere besluit: “Koester, ononderbroken als dat kan, vriendschap en een liefhebbende, volgzame conversatie met de Heilige Geest.” Wij kunnen dat ook doen, om naar Hem te luisteren.

Dit is een pad dat alle christenen kunnen bewandelen: zichzelf voortdurend te openen voor de handelingen van de Helper, naar zijn inspiratie te luisteren, en zichzelf te laten leiden naar de volle waarheid (Joh 16:13). Jezus had de twaalf beloofd: Hij (de Heilige Geest) zal jullie verder in alles onderrichten: Hij zal jullie alles laten begrijpen wat Ik jullie gezegd heb. (Joh 14:26). De Heilige Geest is degene die ons in staat stelt om te leven volgens Gods bedoelingen, want Hij is het die wat komen gaat aan jullie zal meedelen (Joh 16:13).

De eerste christenen begrepen deze werkelijkheid, en meer dan dat, zij ervoeren het in hun levens. “Er is bijna geen bladzijde in de

Handelingen van de apostelen waar niet over Hem en zijn werking wordt gesproken, waarmee Hij het leven en het handelen van de vroegste christelijke gemeenschap begeleidt en bezielt.”[14] Zeker, allen die zich laten leiden door de Geest van God, zijn kinderen van God (Rom 8:14). En we laten ons door hem leiden evenzeer als we ons dag aan dag oefenen in de “moeilijke discipline van het luisteren”. [15] Vriendschap met de Heilige Geest betekent luisteren naar zijn stem, “die tot je spreekt door de gebeurtenissen van het dagelijks leven, door je vreugden en verdriet, de mensen die je nabij zijn, de stem van je geweten dat dorst naar de waarheid, geluk, goedheid en schoonheid.” [16]

In dit opzicht is er een interessante passage in het recente boek van interviews met Benedictus XVI. De journalist vroeg hem of hij eenzame uren ervoer toen hij zich van binnen erg alleen voelde. “Zeker,” antwoordde Benedictus XVI, “maar omdat ik me zo verbonden voel met de Heer, ben ik daarom nooit helemaal alleen.” En meteen daarop voegde hij toe, “Je weet gewoon, ik ben niet degene die de dingen doet. Ik zou het ook niet alleen kunnen doen. Hij is voortdurend aanwezig. Ik hoef alleen te luisteren en mezelf voor Hem wijd openen.” [17] Het doel van het delen van je hele leven met God en in vriendschap met Hem leven, is tegenwoordig zo aantrekkelijk als het altijd is geweest. Maar, vroeg de journalist, “Hoe moet je luisteren en je wijd voor Hem openen?” De emeritus paus lachte en de journalist hield aan, “Hoe doe je dat het beste?” En Benedictus antwoordde, “Nou, ja, je vraagt gewoon aan de Heer – U moet me nu helpen! – en dan keer je je naar binnen en blijft stil. Dan kun je steeds opnieuw op de deur kloppen met gebed, en op die manier doe je het eigenlijk al.” [18]

Leren om zijn stem te herkennen

In ons gebedsleven, misschien niet opzettelijk, kunnen we soms hopen op iets buitengewoons dat garandeert dat we spreken met God, dat Hij naar ons luistert, dat Hij tot ons praat. Maar in werkelijkheid is het geestelijk leven meer een alledaagse zaak. Eerder dan zoeken naar buitengewone genade, zouden we “ontvankelijk moeten zijn voor wat de goddelijke Geest in onze omgeving en in onszelf stimuleert.”[19] Want “Allen die zich laten leiden door de Geest van God, zijn kinderen van God” (Rom 8:14). De Heilige Geest leidt ons gewoonlijk, niet door specifieke instructies, maar door ons licht en leiding op ons dagelijks pad te geven. Op heel wat verschillende manieren straalt Hij licht op de kleine en grote gebeurtenissen in ons leven. Wij zien het ene detail na het andere op een nieuwe, andere manier, met een licht dat de betekenis laat zien van iets dat voordien vervaagd en onzeker was.

Hoe komt dit licht tot ons? Op duizend verschillende manieren: door het lezen van de Schrift, de teksten van de heiligen, of een boek met geestelijke lezingen; door onverwachte omstandigheden, door een gesprek onder vrienden, of door het lezen van een nieuwsartikel. Er zijn talloze specifieke momenten waarin de Heilige Geest ons iets kan suggereren. Maar Hij gaat uit van ons begrip en onze vrijheid om aan zijn suggesties vorm te geven. Het is goed om deze ingevingen in ons gebed op te nemen; om langzaam over ze te mediteren, dag na dag; om te pauzeren in ons gebed en aan onze Heer te vragen, “Dit wat mij zorgen baart, dit wat gebeurd is, wat wilt U mij er hier over vertellen? Wat betekent het voor mijn leven?”

Tijdens dit geduldig luisteren is het goed om te bedenken dat de stem van de Heilige Geest ons hart kan bereiken vermengd met andere, heel verschillende dingen: ons egoïsme, onze voorkeuren, verleidingen van de duivel... Hoe moeten wij herkennen wat er van de Heilige Geest komt? Hierbij, als bij zovele andere dingen, zijn er geen harde en vaste regels, maar er zijn tekenen die ons kunnen helpen om zijn aanwezigheid te onderscheiden. Ten eerste moeten we bedenken dat God zichzelf niet tegenspreekt; Hij zal ons nooit vragen om iets wat tegen Jezus' leer ingaat, zoals in de Heilige Schrift staat en door de Kerk wordt onderwezen. Noch zal Hij iets aanraden wat tegen onze roeping ingaat. Ten tweede moeten we overdenken wat de inspiratie inhoudt. Een boom kent men aan zijn vruchten (cf. Mt 7:16-20); en zoals St. Paulus zei, "de vrucht van de Geest is liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, vertrouwen, zachtmoedigheid, zelfbeheersing." (Gal 5:22-23).

De spirituele traditie van de Kerk is standvastig geweest in haar leer dat "de Geest van God feilloos vrede in onze ziel opwekt, en de duivel zonder twijfel spanning veroorzaakt." [20] In de loop van de dag kunnen zich vele "goede gedachten" aan ons voordoen: gedachten van dienstbaarheid, van zorg voor anderen, van hen vergeving schenken. Vaak komen deze goede gedachten niet van onszelf, maar van de Heilige Geest in ons hart. Handelen naar deze inspiratie van de Helper zal ons vervullen met *gaudium cum pace*, met vreugde vergezeld van vrede.

Vandaar dat wij voeding moeten geven aan een kalme volgzzaamheid aan de Helper, met behulp van geestelijke leiding. Het is van betekenis dat deze nieuwe horizon werd geopend aan de heilige Jozefmaria juist in de context van geestelijke leiding. Het

advies dat hij ontving – “luister naar Hem” – laat ook het besef zien dat pater Sanchez had van zijn zending als geestelijk leider: het gemakkelijker maken voor de Heilige Geest om aanzienlijk meer te maken van het leiden van de ziel van de heilige Jozefmaria, “voor zijn werk van verfijning, ontworteling en opwekking.” Dit is het werk van hen die anderen begeleiden in hun geestelijk leven: ze helpen om zichzelf te leren kennen zodat ze duidelijker kunnen onderscheiden wat de Helper van ze zou kunnen vragen. Op die manier leert iedere ziel beetje bij beetje God te zien in wat er gebeurt met hem en in gebeurtenissen om hem heen.

Verankerd in Gods Liefde, met de adem van de Heilige Geest

Sinds de Hemelvaart van onze Heer en de neerdaling van de Heilige Geest met Pinksteren leven we in tijden van zending. Christus zelf heeft ons de taak gegeven om verlossing aan de hele wereld te brengen. Paus Franciscus heeft vaak over deze werkelijkheid gesproken, over “hoe God degenen die in Hem geloven uitdaagt ‘om erop uit te gaan’,” [21] en erop gewezen dat, samen met deze zending, onze Heer ons de kracht heeft gegeven om deze tot een goed einde te brengen. Sterker nog, deze dynamiek “is niet een strategie, maar de werkelijke kracht van de Heilige Geest, ongeschapen Liefde.” [22]

In zijn catechese over de hoop, heeft Paus Franciscus ons herinnerd aan het belang van het ons laten leiden door de Heilige Geest en hij gebruikte daarbij een door de kerkvaders veel geliefd beeld. “De brief aan de Hebreëën vergelijkt hoop met een anker (cf. 6:18-19); en we kunnen aan dit beeld dat van een zeil

toevoegen. Als het anker datgene is wat aan de boot zijn stabiliteit geeft en het 'verankerd' houdt te midden van de woelingen van de zee, is het zeil daarentegen datgene wat het doet bewegen en voortgaan over de wateren. Hoop is werkelijk als een zeil; het verzamelt de wind van de Heilige Geest en vormt deze om tot een drijvende kracht die de boot voortstuwt, naar gelang men wil naar de zee of naar de kust.”[23] Het verankerd zijn in de diepten van Gods Liefde geeft ons zekerheid; terwijl het volgbaar zijn aan de Heilige Geest ons voorwaarts laat gaan met de kracht van God en in de richting die Hij wenst. Zoals de heilige Jozefmaria benadrukt: “Je moet vliegen zonder op iets van hier beneden te steunen, gedragen door de stem en de ademtocht van de Heilige Geest.”[24] Daarom zien wij waarom “de Kerk niet zonder de longen van het gebed kan.”[25] Recente pausen hebben ons er vaak aan herinnerd dat, als we de zending willen vervullen die Christus ons heeft toevertrouwd, met dezelfde Geest die Hem dreef, er geen andere weg is dan door het gebed – in samenspraak met de Helper, zonder ophouden en met vertrouwen.

Zo zullen we de horizon van de levende aanwezigheid van God in onze harten ontdekken, en uitvaren naar het diepe, geleid door de liefdevolle steun van de Heilige Geest – licht, vuur, stormwind – die de vlam aansteekt en doet branden om haarden van liefde te ontsteken.”[26]

Tot Jezus, door Maria

Als jonge priester begreep de heilige Jozefmaria met nieuwe intensiteit een waarheid die hij altijd al had geweten. “Gisteren ontdekte ik een nieuwe horizon: als ik een zoon ben van mijn Vader God, dan ben ik ook een zoon van mijn Moeder Maria.”

Aan de voet van het kruis vergezelden alleen zijn moeder, de heilige Maria, enkele andere vrouwen en Johannes, de jongste leerling, onze Heer. Alleen deze weinige mensen waren aan zijn zijde tijdens deze verschrikkelijke uren. Deze weinigen... en een menigte toeschouwers en mensen die er belang bij hadden, een handvol soldaten die hem naar Calvarië brachten, en de aanklagers die doorgingen met hem te bespotten, misschien genietend van hun “overwinning”. En de rest van de leerlingen? Ze waren gevlucht.

Johannes zelf vertelt ons: *Jezus zag zijn moeder, en bij haar de leerling van wie Hij hield. Toen zei Hij tegen zijn moeder: ‘Vrouw, daar is nu je zoon.’ Vervolgens zei Hij tegen de leerling: ‘Daar is je moeder.’ (Joh 19:26-27)*. De evangelist concludeert: *Toen, van dat uur af, nam de leerling haar bij zich in huis op (Joh 19:27)*.

In de jonge apostel wordt de Moeder van Christus “als moeder gegeven aan ieder afzonderlijk individu en aan de hele mensheid.”^[1] Vanaf dat moment is Maria de moeder van alle christenen. De eerste leerlingen begrepen dit meteen. Verdrietig om de afwezigheid van onze Heer, verzamelden ze zich na zijn

Hemelvaart rond Maria: *Zij bleven allen trouw en eensgezind in gebed, samen met de vrouwen, met Maria, de moeder van Jezus, en zijn broers (Hand. 1:14).*

Ook wij worden geroepen om Maria's moederschap persoonlijk te ervaren, en te antwoorden als Johannes, die "de Moeder van Christus 'in zijn eigen huis' verwelkomt en haar betreft in alles wat zijn innerlijk leven uitmaakt, dat wil zeggen in zijn menselijk en christelijk 'Ik'." [2] Ieder van ons moet zijn persoonlijke reis op zijn eigen manier ... en in zijn eigen tempo ondernemen.

"Ik ben ook een zoon van mijn Moeder Maria"

De heilige Jozefmaria had devotie voor Onze Lieve Vrouw sinds zijn jeugd. In mei 1970, tijdens een novene aan de voeten van Onze Lieve Vrouw van Guadalupe, zei hij: "Ik raad ieder van ons aan, in het bijzonder op dit moment, om onze jeugd opnieuw te beleven en ons de eerste keer te herinneren, zoals ik heel duidelijk doe, - doe je uiterste best, als het moet, om het je te herinneren - dat je je naar Onze Lieve Vrouw keerde, wetend wat je deed en dat je alleen dat en precies dat wilde doen." [3] Wij weten dat toen hij een klein kind was, zijn moeder hem aanbood aan Onze Lieve Vrouw van Torreciudad uit dankbaarheid dat zij hem had genezen van een levensbedreigende ziekte. Hij leerde ook van zijn ouders om tot de heilige Maria te bidden. Hij zou zich dit blijven herinneren terwijl de jaren voorbijgingen: "Nog steeds herhaal ik, niet de ene dag wel en de andere niet, maar elke dag, 's ochtends en 's avonds het gebed dat mijn ouders mij leerden: 'O Lieve Vrouw, o Moeder mijn, laat mij geheel de uwe zijn; vandaag wijd ik als liefdeblijk u ogen, oren, tong gelijk...' [4]

Toen hij in Zaragoza woonde bracht de heilige Jozefmaria dagelijks een bezoek aan Onze Lieve Vrouw van Pilar. Hij vertrouwde aan haar voorspraak de vermoedens toe die hij voelde, dat onze Heer iets speciaals van hem wilde. Er is nog steeds een kleine replica van Onze Lieve Vrouw van Pilar, van slecht gemaakt pleisterwerk, op de voet waarvan de heilige Jozefmaria met een spijker heeft gegraveerd "*Domina, ut sit!*" en de datum 24 mei 1924. "Dat was de materialisatie van wat jarenlang mijn gebed was geweest, wat ik jullie al zo vaak heb verteld, zei hij jaren later." [5]

In Madrid had hij een beeld dat hij "Onze Lieve Vrouw van de Kussen" noemde, omdat hij nooit vergat om haar met een kus te begroeten wanneer hij het huis in- of uitging. "Niet speciaal dat beeld, maar alle beelden van onze Lieve Vrouw raakten hem. Dit gold in het bijzonder voor die beelden die hij op straat vond, weggegooid en bedekt met vuil, of waar zijn oog op viel tijdens zijn tochten door Madrid, zoals een afbeelding op een geglazuurde tegel die iedere dag zijn aandacht trok als hij de kerk 'Santa Isabel' verliet." [6]

Door bezinning op het Evangelie leerde hij ook hoe hij dicht bij Maria moest blijven en zich tot haar moest richten, zoals de eerste leerlingen hadden gedaan. In zijn boek *De Heilige Rozenkrans*, vrucht van deze liefdevolle meditatie over het leven van Christus, gaf hij het volgende commentaar op het tweede glorievolle geheim: "Petrus en de anderen keren terug naar Jeruzalem – *cum gaudio magno* – met grote blijdschap (*Lc 24, 52*) ... Maar jij en ik voelen ons als wezen: we zijn bedroefd, en we gaan troost zoeken bij Maria." [7]

Ondanks dit alles was Maria's moederschap een andere "ontdekking" die de H. Jozefmaria zou doen toen hij nog een jonge priester was. In een van zijn persoonlijke aantekeningen, gedateerd september 1932, schrijft hij: "Gisteren ontdekte ik een nieuw perspectief: als ik een zoon ben van mijn Vader God, dan ben ik ook een zoon van mijn Moeder Maria." [8]

Dit was niets nieuws. Het was een waarheid waarover hij had gemediteerd en die hij in zijn eigen leven had ervaren, en toch kreeg het opeens een nieuwe betekenis. Zich zijn geestelijke weg herinnerend, voegt hij toe: "Ik zal mezelf verduidelijken: door Maria ging ik naar Jezus, en ik heb haar altijd als mijn Moeder gehad, ondanks dat ik zo'n slechte zoon ben geweest. (Vanaf nu zal ik goed zijn)." Onze Lieve Vrouw bracht hem naar Jezus. Maria was zijn voornaamste voorspreekster geweest bij zijn aanhoudende verzoek dat hij mocht zien wat onze Heer van hem vroeg. Wat was er dan nieuw aan deze ontdekking? Hij verklaart: "Ik zag deze werkelijkheid van mijn 'zoon zijn' van mijn Moeder in een helderder licht en ik voelde het gisteren meer in het bijzonder. Daarom vertelde ik onze Lieve Vrouw, mijn Moeder, tijdens de Heilige Communie in mijn Mis: trek mij een nieuw pak aan. Mijn verzoek was volkomen natuurlijk, omdat ik een van haar feestdagen vierde." [9]

Het beeld van "een nieuw pak aantrekken" heeft sterke Paulinische echo's: *dat u de oude mens moet afleggen, die van uw vroegere levenswandel, die te gronde gaat aan zijn bedrieglijke begeerten, en dat u zich moet vernieuwen naar geest en verstand. Bekleed u met de nieuwe mens, die naar Gods beeld is geschapen in ware gerechtigheid en heiligheid. (Ef 4: 22-24).* Zo had deze nieuwe

ontdekking van Maria's moederschap alle aroma van een persoonlijk gesprek. Het was een werkelijkheid die hij met grotere helderheid zag, die hij op een nieuwe manier voelde, en die leidde naar een eenvoudig maar diep besluit: *Van nu af aan zal ik goed zijn.*

Zij die de geschriften van de heilige Jozefmaria diepgaander hebben bestudeerd hebben de weg van deze ontdekking gemarkeerd. Acht dagen na de beschrijving van deze nieuwe horizon die zich voor hem had geopend, schreef hij een nieuwe aantekening die later in *De Weg* zou verschijnen: "Door Maria gáán we altijd naar Jezus en keren we ook naar Hem terug." [10] Het was een overweging die al een hele tijd in zijn ziel had gesudderd, maar plotseling begreep hij deze weer met nieuwe diepte, en het maakte voor hem het belang van Maria in zijn verhouding met God opnieuw duidelijk. Vier dagen na deze aantekening schreef hij: "Hoeveel jonge mensen zou ik in hun oren willen roepen: Wees van Maria en je zult tot de onzen behoren." [11] Jaren later, toen hem werd gevraagd wat dit betekende, antwoordde hij: "Ik wil zeggen wat jullie perfect begrijpen... Aan de ene kant, als er geen devotie tot Maria is, kun je niets doen; het is alsof deze zielen geen fundament hadden voor geestelijk leven. Aan de andere kant, als er kinderlijke devotie is voor de meest Heilige Maagd, merken zielen zelf dat ze in staat zijn om onze Heer te dienen in welke staat ze maar mogen zijn: vrijgezel, getrouwd, weduwe of weduwnaar, en de priesters als priester." [12] Uiteindelijk is het Maria die ons naar Jezus leidt: en Jezus brengt ons naar de Vader. Onze Lieve Vrouw is eenvoudigweg degene die onze toegang tot God "faciliteert".

“Terugkeren” naar Jezus door Maria

In diezelfde september 1932 mediteerde de heilige Jozefmaria steeds weer over de rol die Maria speelt op onze weg naar Jezus. Nu was hij er niet op gericht om Christus te vinden of zijn bedoeling met ons te ontdekken, maar om tot hem “terug te keren” als we zijn gaan dwalen. Deze manier om dingen uit te drukken was nieuw voor degenen die hem zo hoorden spreken. Bijvoorbeeld de zalige Álvaro del Portillo herinnert zich dat hij er zelf verbaasd over was: “Ik vroeg de Vader: Vader, waarom hebt u dit geschreven? Dat we door Maria gaan begrijp ik, maar dat iemand ‘terugkeert’ ... En hij vertelde me: Mijn zoon, als iemand het ongeluk heeft om zichzelf door zonde van God af te scheiden, of op het punt van scheiding is omdat hij lauw of apathisch is geworden, dan richt hij zich tot de gezegende Maagd en vindt weer kracht; de kracht om te gaan biechten als dat nodig is, om in vertrouwen te gaan en zijn geweten met grote ernst bloot te leggen, zonder donkere plekken in zijn ziel te houden, en door Maria gaat hij naar Jezus.” [13]

Weer opstaan na een val kan moeilijk zijn, en het wordt moeilijker naarmate de jaren voorbijgaan. Fysiek gesproken ligt dit voor de hand; we hoeven alleen maar te denken aan de problemen die zich kunnen voordoen wanneer een oudere persoon op straat valt. Maar dit geldt ook voor het geestelijk leven. Als we ouder worden, kan het gebeuren dat het moeilijker voor ons wordt om te zeggen dat het ons spijt. Het vernedert ons als we telkens weer op dezelfde manier vallen; we schamen ons dat we zulke zonden bedrijven “in dit stadium van het proces!” Het voortdurende blijk van onze zwakte kan te veel voor ons worden, en soms kunnen we zelfs toegeven aan verlies van hoop die onze vreugde wegneemt.

Wanhoop is een verraderlijke vijand die ertoe leidt dat wij ons in onszelf terugtrekken. We denken dat we God hebben laten vallen, als iemand die een elektronisch apparaat koopt en zich realiseert dat het niet zo goed is als hoe het werd aangeprezen.

Desalniettemin, als hij ons in deze staat ziet, wil God ons eraan herinneren dat *hij ons perfect kent!* Hij zou tegen ieder van ons kunnen zeggen, als tegen Jeremia: *'Voordat Ik u in de moederschoot vormde, koos Ik u uit (Jer 1:5)*. Daarom geeft zijn Liefde voor ons ons een sterk gevoel van zekerheid: wetend hoe wij zijn, hield God van ons tot het uiterste van het geven van zijn leven voor ons.... en het was geen vergissing.

Als zelfs deze waarheid, die zo troostend is, voor ons moeilijk wordt om te begrijpen, kan het besef dat onze Moeder de "shortcut" kan zijn die onze weg terug naar huis mogelijk maakt, dat wel.[14] Maria trekt ons op een bijzondere manier naar de Barmhartigheid van deze God die op ons wacht met open armen. In zijn laatste algemene audiëntie vertrouwde Benedictus XVI ons toe: "Ik zou ieder van ons willen uitnodigen om ons sterke vertrouwen in de Heer te vernieuwen, om ons als kinderen aan Gods armen over te geven, er zeker van zijnde dat die armen ons altijd vast zullen houden, en ons in staat stellen iedere dag door te komen, zelfs als het voortgaan moeilijk is. Ik wil dat iedereen voelt dat hij wordt bemind door God die zijn Zoon voor ons gaf en die ons zijn oneindige liefde heeft getoond. Ik wil dat iedereen de vreugde voelt van het christen zijn." [15] En opdat we echt deze vreugde zouden beleven, wilde God zijn liefde voor ons duidelijk maken, een liefde die zowel vaderlijk ... als moederlijk is.

De “moederlijke” liefde van God wordt op diverse plaatsen in de Schrift onder woorden gebracht; misschien de meest bekende passage is die van Jesaja: *Zal een vrouw haar zuigeling vergeten, een moeder zich niet erbarmen over het kind van haar schoot? En zelfs als die het zouden vergeten; Ik vergeet u nooit!* (Is 49:15). Of zelfs nog meer expliciet: *Zoals een moeder haar kind troost, zo zal Ik u troosten* (Is 66:13). Desalniettemin, God wilde nog verder gaan en gaf ons zijn eigen Moeder, de vrouw door wie zijn geliefde Zoon mens werd. Als gevolg daarvan hebben christenen van alle tijden in Maria een bevoorrechte en bijzonder toegankelijke weg ontdekt naar de oneindige liefde van God die vergeeft.

Soms ontmoeten we mensen die het moeilijk vinden om zich tot God te richten, die zij als abstract en op grote afstand ervaren, of die niet direct naar Christus durven te kijken. Het is een beetje als kinderen die liever eerst naar hun moeder gaan alvorens ze zich tot hun vader richten als ze iets verkeerd hebben gedaan of iets van grote waarde hebben gebroken... Op dezelfde manier “kunnen heel veel zondaars het *Onze Vader* niet zeggen, terwijl ze nog wel het *Weesgegroet* bidden.”[16] En zo, door Maria, kunnen ze “terugkeren” naar Jezus.

Naar Maria, met de tederheid van kinderen

In het leven van de heilige Jozefmaria gaat het ontdekken van het belang van Maria hand in hand met het beleven van het geestelijk kinschap. In een punt van *De Weg*, voortkomend uit enkele moeilijke omstandigheden in zijn leven, schreef hij: “Moeder! – Roep haar aan, luid, zeer luid. – Zij luistert naar je, zij ziet je misschien in gevaar, en de heilige Maria – je Moeder – biedt je met

de genade van haar Zoon haar moederlijke troost en haar tedere liefkozingsen aan: dan zul je gesterkt zijn voor de nieuwe strijd.”[17] Degenen die destijds bij de H. Jozefmaria waren wisten niet hoeveel van zijn eigen ervaring in deze regels gereflecteerd werd. Tijdens deze jaren leerde de heilige Jozefmaria ook hoe hij als klein kind dicht bij God moest komen. Het boek *De Heilige Rozenkrans* is een vrucht van deze manier van bidden, net als sommige hoofdstukken in *De Weg*. De “ontdekkingen” die we hiervoor hebben besproken komen van deze vertrouwensvolle relatie met God en met Maria. In feite volgde de heilige Jozefmaria deze weg zijn leven lang. Een paar dagen voor zijn laatste Kerstmis op aarde, vertrouwde hij een groep van zijn leerlingen toe: “Gewoonlijk neem ik afstand van mezelf; ik probeer mezelf klein te maken en leg mezelf in de armen van Onze Lieve Vrouw. Ik vertel onze Heer: Jezus, maak een extra plaatsje voor mij! Laten we zien of we allebei in de armen van je Moeder passen! En dat is alles. Maar jullie zouden allemaal je eigen weg moeten volgen; die van mij hoeft niet die van jullie te zijn. Lang leve de vrijheid!”[18] Zonder dat het de enige weg is om dit te bereiken, maakt het *kind worden* houdingen mogelijk als nederigheid en het hoopvolle loslaten van alle omstandigheden van het leven. Het is ook een manier om te groeien in eenvoud en natuurlijkheid in onze pogingen om dichterbij God te komen. Bovendien, aangezien het een weg is, gekenmerkt door het herkennen van onze zwakheden en afhankelijkheid, stelt het ons gemakkelijker in staat om voor God de deuren van ons eigen hart te openen, dat wil zeggen, onze eigen intimiteit.

Kinderen zijn kwetsbaar en daarom zijn ze heel gevoelig voor liefde; ze hebben een diep begrip van de gebaren en houdingen

van volwassenen. Daarom moeten we onszelf door God laten "aanraken", door de deuren van onze ziel voor hem te openen. De Paus suggereert dit ook aan jonge mensen: "Hij vraagt ons of we een vol leven willen. En in zijn naam vraag ik jullie: willen jullie een vol leven? Begin dan nu meteen met jezelf te openen en oplettend te worden!" [19] Dat je een hart hebt wil niet zeggen dat je overgevoelig of sentimenteel moet worden, wat meer een karikatuur van authentieke tederheid is. Integendeel, het herontdekken van je hart, jezelf geraakt laten worden, kan een weg zijn om God te vinden. Zoals de heilige Jozefmaria zei in 1932: "Mijn arme hart smacht naar tederheid. *Si oculus tuus scandalizat (geeft uw oog u aanstoot)*... Nee, het is niet nodig om ze ver weg te werpen; het is niet nodig om zonder hart te leven ... En deze tederheid, die U in ons hebt geplaatst, wat is ze genoegzaam en helemaal compleet, als we U zoeken met de tederheid (die u naar de dood leidde) van uw goddelijk hart." [20]

We kunnen naar Maria gaan, en door haar tot Jezus, via de weg van de tederheid, die de weg is langs welke kinderen beginnen hun moeders te kennen en ze hun hele leven te vertrouwen. Door deze en andere wegen die God ons kan voorhouden, ontdekken we een enorm perspectief: dat van het hebben van een Moeder in de Hemel die de volledige schoonheid is, de heilige Maria.

De ontdekking van verschillende "perspectieven of horizonten" waarover we hebben gemediteerd in deze artikelen opende het hart van de heilige Jozefmaria op een enorme manier. Het aan de hand van God blijven lopen en kleine stapjes te nemen in zijn

geestelijk leven, maakte dat hij de betekenis van het kruis begreep, voelend dat hij de zoon was van een Vader die overvloedige van liefde. Hij ontdekte ook de warme, tedere liefde van Jezus. En hij leerde zichzelf bemind te laten worden door God, onze Trooster, eerder vertrouwend op God dan op zijn eigen kracht; en hij vond geleidelijk aan manieren om de Heilige Geest een leidende rol te laten spelen in zijn geestelijk leven en zijn daden. Kortom, hij begon duidelijker te begrijpen dat de volheid van het christelijk leven niet bestaat uit het vervullen van een lijst van taken, het bereiken van een zekere standaard, of "het uitvoeren van buitengewone ondernemingen, maar in *het verenigd zijn met Christus*, in het beleven van zijn geheimen, in het zelf volgen van zijn voorbeeld, zijn gedachten, zijn gedrag. De mate van heiligheid komt van de statuur die Christus in ons bereikt, zoals wij ons hele leven modelleren naar de kracht van de Heilige Geest." [21] Als we de voetstappen van de heilige Jozefmaria volgen, kunnen wij ook aan God vragen om ons dieper in deze vergezichten van het geestelijk leven te leiden, "om ook dieper in de liefde van God door te dringen, en die liefde te laten zien aan andere mensen door wat we doen en zeggen." [22] Er is geen meer urgente, of mooiere, inspanning.

Dat eerste gebed – van een kind van God

- [1] Fernando Ocáriz, pastorale brief, 14 februari 2017, no. 30.
- [2] Ibid. Vgl. heilige Jozefmaria, De Weg, nr. 961; Vrienden van God, nr. 239.
- [3] Heilige Jozefmaria, Christus komt langs, nr. 97.
- [4] Heilige Jozefmaria, De Smidse, nr. 540.
- [5] Heilige Catharina van Siena, Dialogues, nr. 167.
- [6] Heilige Cyrillus van Jeruzalem, Catechesis 16, 16.
- [7] Mt 6:9
- [8] Rom 8:15-16.
- [9] Rom 8:17.
- [10] Vgl. Rom 8:29; Kol 1:15.
- [11] 1 Joh 3:1.
- [12] Heilige Jozefmaria, Meditatie, 24 december 1969 (in Andres Vázquez de Prada, The Founder of Opus Dei, deel 1, Scepter, blz. 334).
- [13] Heilige Jozefmaria, persoonlijke aantekeningen, nr. 1637 (in Andres Vázquez de Prada, The Founder of Opus Dei, deel 1, Scepter, blz. 400).
- [14] Heilige Jozefmaria, Christus komt langs, nr. 64.
- [15] 1 Joh 4:8.
- [16] Ef 3:14.
- [17] Paus Franciscus, Homilie bij de Mis ter gelegenheid van zijn pauskeuze, 19 maart 2013.
- [18] Paus Franciscus, Homilie bij de Wereldjongerendagen in Polen, 31 juli 2016.
- [19] Ef 1:4.
- [20] Paus Benedictus XVI, Homilie bij de Mis ter gelegenheid van zijn pauskeuze, 24 april 2005.

- [21] Heilige Jozefmaria, brief, 25 januari 1961.
- [22] Heilige Jozefmaria, aantekeningen van zijn preek, 6 juli 1974.
- [23] Fernando Ocariz, pastorale brief, 14 februari 2017, nr. 8.
- [24] Mt 21:28.
- [25] Mc 14:36.
- [26] Heilige Jozefmaria, Vrienden van God, nr. 143.
- [27] Heilige Jozefmaria, De Voor, nr. 860.
- [28] Vgl. Fernando Ocariz, "Filiación divina" in Diccionario de san Josemaría Escrivá de Balaguer, Monte Carmelo, Burgos 2013, blz. 519-526.
- [29] Het jubeljaar van Barmhartigheid heeft geholpen sommige hiervan voor het voetlicht te brengen. Vgl. Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Nieuwe Evangelisatie, *Merciful Like the Father. Resources for the Jubilee of Mercy 2015-2016*.
- [30] Heilige Jozefmaria, Vrienden van God, nr. 150.
- [31] Paus Franciscus, homilie, 31 juli 2016.
- [32] Heilige Johannes Paulus II, homilie, 4 mei 2003.
- [33] Vgl. Lc 15:11-32.
- [34] Heilige Jozefmaria, Christus komt langs, nr. 64.
- [35] Vgl. Lc 15:17-19.
- [36] Heilige Johannes Paulus II, encycliek *Dives in Misericordia*, 30 november 1980, nr. 5.
- [37] Heilige Jozefmaria, Christus komt langs, nr. 66.
- [38] Fernando Ocariz en Ignacio de Celaya, *Vivir como hijos de Dios*, Eunsa, Pamplona 1993, blz. 54.
- [39] Heilige Jozefmaria, Christus komt langs, nr. 66.
- [40] Vgl. Fernando Ocariz, pastorale brief, 14 februari 2017, nr. 8.

Jezus is mijn beste Vriend

- [1] H. Augustinus, *Belijdenissen*, III, 6, 11: interior intimo meo, “U was dieper in mij dan mijn binnenste zelf.”
- [2] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 88.
- [3] Zie commentaar bij punt nr. 88 in *The Way: Critical-Historical Edition*, ed. Pedro Rodriguez.
- [4] *Apuntes Intimos* nr. 1637 (geciteerd in *The Way: Critical-Historical Edition*, commentaar bij nr. 422). De eerste dag van zijn retraite was 4 oktober 1932. Deze tekst was ook de basis voor punt nr. 2 in *De Smidse*.
- [5] Brief gedateerd 29 december 1947, geciteerd in Vazquez de Prada, *The Founder of Opus Dei*, vol. I, p. 231.
- [6] H. Jozefmaria, *Christus komt langs*, nr. 169.
- [7] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 422.
- [8] Zie *De Weg*, nr. 244, 436.
- [9] H. Jozefmaria, *De Smidse*, nr. 495.
- [10] Salvador Canals, *Jesus as Friend*, Chapter One.
- [11] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 91.
- [12] H. Augustinus, *Soliloquies* II, 1, 1.
- [13] H. Teresa van Avila, *Life*, hoofdstuk 8, 5.
- [14] H. Jozefmaria, *De Smidse*, nr. 738.
- [15] H. Jozefmaria, geciteerd in *Dos meses de catequesis* vol. 2, p. 651.
- [16] Scott Hahn, “Saint Josemaría Escrivá, Reader of Sacred Scripture,” *Romana*, 40 (2005), p. 176.
- [17] F. Botella, quoted in J. L. González Gullón, *DYA. La Academia y Residencia en la Historia del Opus Dei*, p. 429.
- [18] H. Jozefmaria, *Vrienden van God*, nr. 253.
- [19] Z. Alvaro del Portillo, *Christus komt langs*, Ter inleiding.

- [20] Paus Franciscus, Ap. Exhort. Evangelii Gaudium, 24 november 2013, nr. 153.
- [21] H. Jozefmaria, Vrienden van God, nr. 253.
- [22] Paus Benedictus XVI, Ap. Exhort. Verbum Domini, 30 september 2010, nr. 87.
- [23] Javier Echevaría, "San Jozefmaria Escrivá, maestro de oración en la vida ordinaria." Magnificat (Spanish edition) 2006.
- [24] H. Jozefmaria, De Weg, nr. 537.
- [25] Andres Vazquez de Prada, The Founder of Opus Dei vol. II, pp. 394-5.
- [26] Francsico Ponz, geciteerd in Andres Vazquez de Prada, The Founder of Opus Dei vol. II, p. 294.
- [27] DYA. La Academia y Residencia, p. 342.
- [28] Zie Mt 10:40; 25:40; Lk 10:16.
- [29] H. Jozefmaria, Christus komt langs, nr. III.
- [30] DYA. La Academia y Residencia, p. 431.
- [31] Juan Jiménez Vargas, in DYA. La Academia y Residencia, p. 443.
- [32] Andres Vazquez de Prada, The Founder of Opus Dei, vol. III, p.223.
- [33] Paus Franciscus, Way of the Cross, Wereld jongerendag, 29 juli 2016.

Uit de wond van de rechterhand

- [1] Paus Franciscus, preek ter gelegenheid van de heiligverklaring van Johannes XXIII en Johannes Paulus II, 27 april 2014.
- [2] St. Bernardus, Sermon 61 (Commentaar bij de Hooglied), 4.
- [3] St. Johannes van Avila, Letters, no. 47. Cf. Hooglied 2:16.
- [4] H. Jozefmaria, Intimate notes, no. 1799b, gedateerd 1933, in Santo Rosario. Edición crítico-histórica, Rialp, Madrid 2010, commentaar bij het eerste Glorieuze Geheim, p. 226, noot 5.
- [5] "Iedere dag, gevolg gevend aan een oud besluit, zal ik blijven in de wond aan de zijde van mijn Heer." H. Jozefmaria, Intimate notes, no. 1763, gedateerd 1934: in *The Way. Critical-Historical Edition*, Scepter Press, commentaar bij punt no. 288.
- [6] Cf. H. Jozefmaria, Brief aan Juan Jimenez Vargas, 6 juni 1938, in Andres Vasquez de Prada, *The Founder of Opus Dei*, vol. 2, Scepter, New York.
- [7] Waarschijnlijk Fr. William Doyle, S.J., Iers priester die sneuvelde in de 1 e wereldoorlog na vele heroïsche daden van dienstbaarheid als kapelaan aan het front. Hij benadrukte de noodzaak van een vrolijk, maar veeleisend asceticisme in het dagelijks leven (cf. *The New Catholic Encyclopedia*, vol. 4, p. 1031).
- [8] Cf. H. Jozefmaria, Brief aan Juan Jiménez Vargas, 6 juni 1938, in Andres Vasquez de Prada, *The Founder of Opus Dei*, vol. 2, Scepter New York, pp. 213-214.
- [9] Paus Franciscus, Algemene audiëntie, 12 april 2017.
- [10] Ibid.
- [11] Julio Martínez Mesanza, "Defendido," Gloria, Rialp, Madrid 2016.
- [12] Paus Franciscus, Homilie, 7 april 2013.
- [13] H. Jozefmaria, Vrienden van God, no. 303.
- [14] H. Jozefmaria, De heilige Rozenkrans, eerste glorievolle geheim.

[15] Javier Echevarría, *Memoria del Beato Josemaría*, Rialp, Madrid 2000, p. 235.

[16] Paus Franciscus, *Apost. Exhort. Evangelii Gaudium* (24 november 2013), no. 270.

Spreek niet: luister naar Hem

- [1] H. Jozefmaria, *Christus komt langs*, nr. 127.
- [2] *Christus komt langs*, nr. 128.
- [3] Pedro Rodriguez, *Critical-Historical Edition of The Way*, commentaar bij punt nr. 57; pp. 251-2.
- [4] *Ibidem*.
- [5] H. Jozefmaria, *Vrienden van God*, nr. 306.
- [6] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 57.
- [7] H. Johannes Paulus II, *Novo Millennio Ineunte*, nr. 40.
- [8] Geciteerd in S. Rubin en F. Ambrogetti, *El Papa Francisco: Conversaciones con Jorge Bergoglio*, Barcelona 2013, p. 48.
- [9] H. Johannes Paulus II, *Novo Millennio Ineunte*, nr. 38.
- [10] *Ibidem*
- [11] H. Jozefmaria, *Gesprekken*, nr. 40.
- [12] *Christus komt langs*, nr. 134.
- [13] Zie Fernando Ocariz, *Pastorale brief 14 februari 2017*, nr. 8.
- [14] *Christus komt langs*, nr. 127.
- [15] H. Johannes Paulus II, *Toespraak*, 5 juni 2004.
- [16] *Ibidem*.
- [17] Paus Benedictus XVI met Peter Seewald, *Last Testimony: In His Own Words*, 2016, pp. 234-5.
- [18] *Ibidem*.
- [19] *Christus komt langs*, nr. 130.
- [20] Jacques Philippe, *In the School of the Holy Spirit*, Scepter, New York, 2007, p. 52.
- [21] Paus Franciscus, *Apost. Ex. Evangelii Gaudium* (24 November 2013), nr. 20.
- [22] Fernando Ocariz, *Pastorale brief 14 februari 2017*.
- [23] Paus Franciscus, *Algemene audiëntie*, 31 mei 2017.

[24] De Smidse, nr. 994.

[25] Paus Franciscus, *Evangelii Gaudium*, nr. 262.

[26] *Vrienden van God*, nr. 244.

Tot Jezus, door Maria

[1] Heilige Johannes Paulus II, Enc. Redemptoris Mater, 25 maart 1987, nr. 23.

[2] Ibidem, 45.

[3] Heilige Jozefmaria, Aantekeningen van zijn gebed dat hij luidop bad in de oude basiliek van Onze Lieve Vrouw van Guadalupe, Mexico, 20 mei 1970, in Pedro Cascaro, Dream and Your Dreams Will Fall Short, Scepter, 1997, p. 321.

[4] Heilige Jozefmaria, Vrienden van God, nr. 296.

[5] Aantekeningen van een familiebijeenkomst, 26 juli 1974 (AGP, bibliotheek, P01). De replica wordt bewaard in een galerie van gedenktekens van zijn leven, in de centrale zetel van het Opus Dei, in Rome.

[6] Andres Vázquez de Prada, The Founder of Opus Dei, vol. 1, Scepter, p. 352.

[7] Heilige Jozefmaria, De Heilige Rozenkrans, tweede glorievolle geheim.

[8] Heilige Jozefmaria, Apuntes intimos, 820, 5 September 1932, in Holy Rosary, Critical-Historical Edition, introduction to the Second Glorious Mystery.

[9] Ibidem.

[10] Heilige Jozefmaria, De Weg, nr. 495.

[11] Heilige Jozefmaria, Tekst van Notebook VI, no. 825, gedateerd 17 september 1932, in The Way, Critical-Historical Edition, commentaar bij nr. 494.

[12] Heilige Jozefmaria, aantekeningen van een bijeenkomst, Madrid, 23 oktober 1972, in The Way. Critical-Historical Edition, commentaar bij nr. 494.

- [13] Aantekeningen van een gesprek met Alvaro del Portillo, Madrid 4 september 1977, geciteerd door Pedro Rodríguez, *The Way. Critical-Historical Edition*, commentaar bij 495. De heilige Jozefmaria noemde de gesprekken van geestelijke begeleiding: vertrouwelijk gesprek of broederlijk gesprek, waarmee hij het vertrouwen en de discretie aangaf die ze zouden moeten hebben.
- [14] "Maria, Moeder van onze Heer en onze Moeder ... is voor ons een short-cut naar God" (Javier Echevarría, "Love for Holy Mary in the Writings of Monsignor Josemaría Escrivá de Balaguer," *Palabra*, 156-157 (1978), pp. 341-345.
- [15] Benedictus XVI, Algemene Audiëntie, 27 februari 2013.
- [16] Jean Daniélou, *Advent, Sheed and Ward, New York*, 1950, p. 112.
- [17] Heilige Jozefmaria, *De Weg*, nr. 516.
- [18] Heilige Jozefmaria, Aantekeningen van zijn preken, 20 december 1974, in E. Burkhart, J. López, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría*, vol. 2, p. 68.
- [19] Paus Franciscus, Toespraak, 28 juli 2016.
- [20] Heilige Jozefmaria, *Intimate notes*, 1658, 9 oktober 1932, in *The Way. Critical-Historical Edition*, commentaar bij no. 118 Cf. Mc 9:47.
- [21] Benedictus XVI, Algemene Audiëntie, 13 april 2011.
- [22] Heilige Jozefmaria, *Christus komt langs*, nr. 97.